Ազգ
Azg
armenian daily

Դեկտեմբեր 1
Չորեքշաբթի
1993

[illegible] ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիվ 231 (482)
գինը 25 ռ.
դասիչ 69149
Երեւան 375010
Հանրապետության 47
հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Մոսկվա

ԱՊՀ 9 դեսպանատուն բողոք են ներկայացրել Լուժկովի որոշման դեմ

Ուկրաինայի Հանրապետության լիազոր ներկայացուցիչը Մոսկվայում լրագրողներին ասել է, որ Ռուսաստանում ԱՊՀ 9 հանրապետությունների դեսպանները պաշտոնական բողոք են ներկայացրել Ռուսաստանի կառավարությանն ու մոսկովյան քաղաքապետարանին Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովի նախաձեռնությամբ վերջերս ընդունված որոշման կապակցությամբ: Ըստ այդ որոշման, խիստ սահմանափակվել են ԱՊՀ անդամ երկրների քաղաքացիների իրավունքները Մոսկվա քաղաքում: Դեսպանը նշել է, որ եթե մոսկովյան որոշումը մնա ուժի մեջ, ապա իներցիայի ուժով այն կտարածվի նաեւ Ռուսաստանի մյուս շրջանների վրա: 9 դեսպանների թվում Ռուսաստանի կառավարությանն իր բողոքն է արտահայտել նաեւ Հայաստանի Հանրապետության լիազոր ներկայացուցիչը: ■

Պաշտոնական

Հայաստանի ԱԳՆ-ն դժգոհ է եւ հիասթափված

Ինչպես հայտնի է, վերջերս Ադրբեջանը հերթական անգամ մերժեց ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի ներկայացրած ժամանակացույցը: Եւ ահա երեկ Հայաստանի արտգործնախարարությունը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ իր խոր դժգոհությունն էր հայտնում այդ առթիվ եւ այն դիտում իբրեւ մեծ հարված տարածաշրջանի խաղաղությանը: Հայտարարության մեջ ասվում է նաեւ, թե Ադրբեջանի կառավարությունն ակնհայտորեն մնում է խաղաղության եւ լուրջ բանակցությունների ճանապարհին միակ խոչընդոտը, եւ ոտնահարելով միջազգային հանրության կամքն ու անզիջում դիրք գրավելով՝ Ադրբեջանը սոսկ երկարաձգում է խաղաղ բնակչության տառապանքները եւ տարածաշրջանի բոլոր ժողովուրդների համար ստեղծում ծայրահեղ դժվարություններ:

Մեկնաբանելով Ադրբեջանի մերժումը, Հայաստանի արտգործնախարարի առաջին տեղակալ Ժիրայր Լիպարիտյանը երեկ կայացած մամուլի ասուլիսի ժամանակ հայտարարեց, թե Ադրբեջանն ամենայն հավանականությամբ հույս ունի առաջիկայում ռազմական հաջողությունների հասնել եւ դրանով իսկ պարտադրել իր դիրքորոշումը, եւ հավակնել է (ըստ պրն. Լիպարիտյանի՝ ոչ սխալ), որ շրջափակման միջոցով Հայաստանը եւ Ղարաբաղը թուլացնելուց հետո կարող է հույսը դնել ռազմական հաղթանակների վրա: Արտգործնախարարի տեղակալը չբացառեց նաեւ երկրորդ բացատրությունը, ըստ որի Ադրբեջանում առայժմ պարզապես լիովին չեն կողմնորոշվել եւ հույս ունեն, թե մերժումից հետո հաջորդ ժամանակացույցն ավելի նպաստավոր կլինի իրենց համար: Ընդ որում պրն. Լիպարիտյանը շեշտեց, որ Հայաստանի իշխանություններն ու անձամբ նախագահը մեծ ջանքերի գնով արտահայտեցին Ղարաբաղի ղեկավարության համաձայնությունը, թեեւ դա մեծ ռիսկ էր պարունակում՝ ժամանակացույցն այնքան էլ ընդունելի չէր Ղարաբաղի համար:

Անդրադառնալով Անդրեյ Կոզիրեւի հետ տեղի ունեցած հայտնի միջադեպին եւ այդ առթիվ բարձրացված աղմուկին՝ պրն. Լիպարիտյանն այն կարծիքը հայտնեց, թե այսուհետեւ ամեն ինչ բնական հունի մեջ կմտնի: Ինչ վերաբերում է հետագա խաղաղարար ջանքերին, ապա փոխարտգործնախարարը տեղեկացրեց, որ Կոզիրեւի խոսքերով խնդիրը կայուն զինադադարի հաստատումն է, իսկ դա նշանակում է, որ անհրաժեշտ է խաղաղարար ուժեր բերել շրջան՝ լինի դա ՄԱԿ-ի, թե ԵԱՀԽ-ի մանդատով, թեեւ ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի անդամ որոշ երկրներ վաղ են համարում շրջան զինված ուժեր մտցնելու խնդրի քննարկումը: Իսկ այն հարցին, թե արդյոք ադրբեջանական նավթի գործոնը չի՞ ազդի Ռուսաստանի խաղաղարար ջանքերի վրա, պրն. Լիպարիտյանը պատասխանեց, թե Ռուսաստանն այն երկիրը չէ, որ նման խնդիրներում հաշվի առնի միայն մեկ գործոն: Մի խոսքով, Ռուսաստանի եւ ԵԱՀԽ խաղաղարար ջանքերը շարունակվում են, եւ կանխված չկա, որ դրանց համագործակցությունը մեծապես կմոտեցնի խաղաղության ժամը, թեեւ Ադրբեջանի կողմից ձեռնարկվող քայլերը ստիպում են ենթադրել, որ պատերազմը առաջիկայում կարող է նոր ծավալներ ընդունել:

«Ազգ»

Պատերազմ

ՂԱՐԱԲԱՂ. ՀԱՐԱՎ-ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՀՐԵՏԱԿՈԾՈՒՄՆԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ ԵՆ

Երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատներում շարունակվում էր մնալ լարված, թեեւ կողմերը ձեռնպահ էին մնում լայնածավալ ռազմական գործողություններից: Ստեփանակերտի մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ հաղորդում է, թե ԼՂՀ պաշտպանության բանակի շտաբի տվյալներով նոյեմբերի 19-ի երեկոյան եւ լույս 30-ի գիշերը, ինչպես նաեւ երեկ առավոտյան ադրբեջանական կազմավորումները տանկերից, հեռահար թնդանոթներից եւ ծանր հրետանուց հրետակոծել են Մարտունու եւ Ֆիզուլու շրջանների հայկական պաշտպանական դիրքերը: Նախնական տվյալներով, հայկական կողմից կան վիրավորներ: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի կազմավորումները ձեռնպահ են մնացել պատասխան գործողություններից: Ըստ երեւույթին, ադրբեջանական կողմը ամեն կերպ ձգտում է ղարաբաղյան ուժերին դրդել պատասխան քայլերի:

ԼՂՀ ռազմական հետախուզության տվյալներով, ղարաբաղյան ճակատի հարավ-արեւելյան ուղղությամբ բեռնման ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի կուտակումները շարունակվում են: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի բարձրաստիճան մի սպայի խոսքերով, ամենայն հավանականությամբ ադրբեջանական բանակն առաջիկայում այս ուղղությամբ կփորձի լայնածավալ գրոհ ձեռնարկել, սակայն ղարաբաղյան ուժերը պատրաստ են կասեցնել բռնամու բոլոր գրոհները:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններին, ապա այստեղ երեկ եւ նախորդ գիշեր ռազմական լուրջ միջադեպեր չեն արձանագրվել:

«Ազգ»

Հայերը զբաղվում են մարդկային օրգանների վաճառո՞վ

Ադրբեջանական ռադիոյի «Սահար» («Առավոտ») ծրագրի հաղորդման համաձայն, վերջերս ազգությամբ հայ 3 քաղաքացիներ ատեւերի նպատակով կոնգո են հասցրել մարդու ներքին օրգաններ, հիմնականում երիկամների խմբաքանակ: Ադրբեջանցի հաղորդավարի խոսքերով, հայ բիզնեսմենները որոշել են մրցակցության մեջ մտնել կոլումբիացիների եւ աֆրիկացիների հետ՝ մարդկային օրգանների վաճառքի հարցում: Ընդ որում կարծիք է հայտնվում, որ Կոնգո հասցված օրգանները պատկանում են Երեւանում պահվող ադրբեջանցի ռազմագերիներին եւ պատանդներին: Ինչպես ասում են, մեկնաբանություններն ավելորդ են:

«Ազգ»

Լոնդոն

Փոխադարձ մեղադրանքների ըղբայական ռեակցիա

Ծայրանական «Նիհոն կեյձայ» թերթը, վերլուծելով Ռուսաստանի արտաքին քաղաքական կուրսի մի շարք ուղղություններ, որոնք վերաբերում են ՆԱՏՕ-ի եւ Եվրոպայի անվտանգության հարցերի նկատմամբ նրա վերաբերմունքին, գրում է. «Ռուսաստանն սկսել է փոփոխել իր դիվանագիտությունը: Նա խստորեն հանդես էր գալիս Արեւելյան Եվրոպայի երկրների ՆԱՏՕ-ին անդամակցելու դեմ, թեեւ նախկինում ընդունում էր նրանց այդ իրավունքը: Այնուհետեւ պահանջեց վերանայել Եվրոպայում սովորական սպառազինություններին առնչվող պայմանագիրը, որպեսզի պահպանի ռազմական գործությունը նախկին ԽՍՀՄ սահմաններում: Այդ պայմաններում ակնհայտորեն նկատվում է Ռուսաստանի մեծապետական ոգին, որն անկասկած, կհանգեցնի Եվրոպայում անվտանգության առումով անկայուն իրադրության շարունակմանը: Արեւելաեվրոպական երկրների ՆԱՏՕ-ին անդամակցելու դեմ Ռուսաստանի բողոքն արդեն փոխադարձ մեղադրանքների ըղբայական ռեակցիա է առաջացրել»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Առեւանգվել է «Ֆաթահի բազեների» հրամանատարը

Իսրայելի պետական մարմինները առեւանգել են Արաֆաթի ղեկավարած ՊԱԿ-ի ռազմական թեւի՝ «Ֆաթահի բազեներ» կազմակերպության հրամանատարին եւ նրա երկու օգնականներին Գազայի հատվածում տեղի ունեցած փոխհրաձգությունից հետո: Ռաբինի կառավարությունը այս կապակցությամբ դիմակայեց ընդդիմադիր Լիկուդի խորհրդարանական մարտահրավերին: Լիկուդը գտնում է, որ բռնությունը բռնազավթված տարածքներում ցույց է տալիս, որ Իսրայել-ՊԱԿ խաղաղության համաձայնագիրն անօրգանի իրողություն է Իսրայելի իշխանությունների համար:

Եւս 11 իսլամ արմատական ենթարկվում են մահապատժի Եգիպտոսում

Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարաքը հաստատեց այն հրամանագիրը, որով վճռվում է մահապատժի ենթարկել 11 իսլամ արմատականների, որոնք մեղադրվում են հեղաշրջման փորձի մեջ: Նրանցից 9-ը պատկանում են անցած շաբաթ երկրի վարչապետի դեմ մահափորձի պատասխանատվությունը ստանձնած կազմակերպությանը, թեեւ նրանց դեմ մեղադրանքը կապված չէ այդ պատահարի հետ:

Դրամ

Ֆինանսական կուրս քաղաքականությունն անհրաժեշտ է

Ամփոփելով դրամափոխանակության արդյունքները, ՀՀ ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը երեկ կառավարությունում կայացած մամուլի ասուլիսում տեղեկացրեց, որ բնակչությունը՝ շուրջ 2 մլն. 100 հազ. մարդ, ընդհանուր առմամբ փոխանակեց 94 մլրդ. ռուբլի, խնայբանկերում 6-ամսյա ավանդների ընդհանուր ծավալը կազմեց շուրջ 8 մլրդ. (թվերը դեռ ճշտվում են), իսկ ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների եւ բանկերի դրամարկղային մնացորդը՝ շուրջ 43 մլրդ.: Այսպիսով, մոտ 145 մլրդ. 1000, 5000 եւ 10000 արժողությամբ դրամանիշեր հանձնվեցին բանկեր կամ փոխանակվեցին: Եզրակացությունը հետեւյալն է, որ հիմնականում փոխանակվեց այն դրամական զանգվածը, որ կար հանրապետությունում: Միջին փոխանակողի հաշվով փոխանակվել է շուրջ 45-46 հազար:

Եւ երբ հաշվի առնենք միջին աշխատավարձը, ընչին ընկնող միջին եկամուտները, որոնք 2-2,5 անգամ ցածր էին փոխանակման համար սահմանված գումարից (50 հազարից), ապա ակնհայտորեն կարելի է եզրակացնել, որ տեղի ունեցավ կուտակված կանխիկ դրամական զանգվածի որոշակի, բավականին աշխույժ վերաբաշխում, նշեց Լ. Բարխուդարյանը, ավելացնելով, որ դրամափոխանակությամբ նաեւ որոշ սոցիալական խնդիրներ լուծվեցին, մասնակիորեն կատարվեց եկամուտների վերաբաշխում: Կենտրոնական բանկի կատարած կանխիկ էմիսիայի (շուրջ 162 մլրդ. ռուբլի) եւ փոխանակված ընդհանուր գումարի (145 մլրդ.) տարբերությունից կարող ենք եզրակացնել, որ հին ռուբլիների ներհոսքը, գների խուճապային թռիչքի համար հիմնական գործոն չէր հանդիսանում, չմոռանանք, որ դրամի ներհոսքի կողքին չի բացառվում արտահոսքը: Գների աճի պատճառը խուճապն էր, որ սկսվեց միջինասիական հանրապետությունների կողմից սեփական դրամ մտցնելուց հետո, եզրակացրեց ֆինանսների նախարարը: Դրամափոխանակությունը դեռեւս շարունակվում է, քանի որ մարդիկ կան, որոնք օբյեկտիվ պատճառներով (օրինակ շրջաններում) չեն հասցրել փոխանակել: Հիմնական խնդիրները, որոնք այժմեական են, ուղղված են դրամի կայունության պահպանմանը, դրամափոխանակությանը նախորդած իրարանցումային ֆոնի վերացմանը կուրսի հարցում, թե՛ արտարժութային շուկայում, թե՛ վաճառողներին եւ թե՛ գնորդներին կողմնորոշելու, որ կուրսը ձեւավորվի այն իրական հիմքերի վրա, որոնք կան առհասարակ շուկայական տնտեսավարման պայմաններում:

Ընդգծվեց, որ դրամափոխանակությունը դեռեւս չի նշանակում, որ տնտեսությունը միանգամից սկսեց լավ աշխատել, որ Հայաստանի վճարային հաշվեկշիռն իսկույն փակվեց, որ արժեզրկում առաջացնող բոլոր գործոնները կդադարեն գործել:

Այդ իսկ պատճառով կառավարությունը, Կենտրոնական բանկը, դրամաշրջանառության կարգավորման պետական հանձնաժողովը ձեռնարկում են որոշ միջոցառումներ՝ ստեղծելու համար մեկնարկային պայմաններ դրամի կուրսի որոշման, դրամի առավելագույն կազմակերպման ուղղությամբ, արտարժութային ռեզերվներ են հանվում շուկա առաջարկի եւ

Տես էջ 2

Բանակցություններ

Ժնեւի բանակցությունները շարունակվում են

Ժնեւում շարունակվում են բանակցությունները սերբերի, խորվաթների եւ մահմեդականների մասնակցությամբ, հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանը: Ըստ բանակցություններ հիմքում ընկած խաղաղ կարգավորման նոր ծրագրի, Բոսնիան պետք է բաժանվի երեք ինքնիշխան էթնիկական հատվածների, սակայն ի տարբերություն նախորդ ծրագրերի, մահմեդականները կստանան փոքր-ինչ ավելի մեծ տարածք եւ ելք դեպի ծով: Սպասվում է, որ եթե կողմերը համաձայնության գան ծրագրի ընդունման հարցում, ապա միջազգային հանրությունը կմեղմացնի կամ ընդհանրապես չեղյալ կհայտարարի պատժամիջոցները Չեռնոգորիայից եւ Սերբիայից բաղկացած նոր Հարավսլավիայի նկատմամբ:

Նոյեմբերի 29-ին նոր Հարավսլավիան նշում էր իր ազգային տոնը՝ Հարավսլավիայի Հանրապետության ստեղծման հերթական տարեդարձը, որը պահպանվել է նախկին դաշնության գոյության ժամանակներից: Դիտորդների կարծիքով, երբ Ժնեւյան բանակցություններն ավարտվեն հաջողությամբ եւ պատժամիջոցները նոր Հարավսլավիայի նկատմամբ վերացվեն, ապա նախագահ Սլոբոդան Միլոշեւիչի ծեռհամայնավարական վարչակարգը կամրապնդի իր դիրքերը եւ իրապես ժողովրդավարական ուժերի հաղթանակը Հարավսլավիայում կհետաձգվի անորոշ ժամանակով: ■

ԱՄՆ-ը դեմ է պատժամիջոցների վերացմանը: ԱՄՆ-ը ընդդիմանում է Եվրոպական համայնքի այն ծրագրի կասեցմանը, որով նախատեսվում է մեղմել պատժամիջոցները Հարավսլավիայի դեմ, երբ Բելգրադը սկսի Բոսնիայի սերբերին զիջելու այն տարածքները, որոնք նրանք նախկին հարավսլավական հանրապետությունում գրավել են 19 ամիս տեւած պատերազմի ընթացքում: Ժնեւում խաղաղության բանակցությունների բացման ժամանակ Հարավսլավիայի նախագահ Միլոշեւիչը պահանջել է վերջ դնել պատժամիջոցներին, մինչեւ որ հենց կսա համաձայնությունը խաղաղության ծրագրին. ■

Բրիտանական իշխանությունները խաղաղ բանակցությունների առաջարկ են անում ԻՀԲ-ին

Բրիտանական կառավարությունը վերահաստատեց, որ ինքը պատրաստ է սկսել բանակցությունները Իռլանդիայի Հանրապետական բանակի հետ, երբ կազմակերպությունը հրաժարվի բռնություններից: Հյուսիսային Իռլանդիայի քարտուղարը, որը պաշտպանում է կառավարությանը խորհրդարանի առջեւ, շաբաթվա վերջին ԻՀԲ-ի հետ անցկացրած գաղտնի շփումների խնդրով, հայտնեց, որ առաջարկը դեռեւս մնում է անպատասխան: ■

digitised by A.R.A.R.@

Այնուամենայնիվ, Ադրբեջանում ամերիկացի զինվորականներ կա՞ն

Չնայած որ մենք մի քանի անգամ անդրադարձել ենք այս նյութին եւ անգամ Երեւանում ԱՄՆ դեսպանությունը պաշտոնապես հերքել է Ադրբեջանում ամերիկացի զինվորականների ներկայությունը, ստիպված ենք կրկին խոսել այդ մասին: Այս անգամ պատճառը Լոնդոնի «Օբզերվերն» է, որ իր նոյեմբերի 28-ի համարում զետեղել է իր թղթակից Ալեքսիս Ռոուելի հոդվածը, արված Բաքվում, «ԱՄՆ բանակի վետերանները նավթային ֆիրմայի քողի տակ մարզում են ադրբեջանցիներին» խորագրով: Խոսքը ամերիկյան Մեգաօյլ ֆիրմայի մասին է, որ Ադրբեջան է թափանցել դեռեւս 1991-ին, Այազ Մութալիբովի օրոք եւ, ըստ Բաքվի օտար դիվանագետների, մարզում էր նրա սեփական բանակը:

Ըստ ամերիկյան նավթային մի ընկերության, գրում է թերթը, Մեգաօյլը կապվում է գեներալ Ռիչարդ Սիկորդի հետ, որ միջազգային զինավաճառ էր եւ խառնված Իրան-Կոնտրա գործի մեջ: Գեներալը Ադրբեջան է ժամանում անցյալ տարի, Մութալիբովի անկումից անմիջապես առաջ: Մեգաօյլը որոշ ժամանակ գործեց Աբուլֆազ Էլչիբեյի վարչակարգի օրոք: «Մի անգամ, երբ հանդիպեցի Մեգաօյլի նախագահին, ասում է Ադրբեջանի խորհրդարանի նախկին դեկավար, այժմ ընդդիմադիր Իսա Գամբարը, նա ակնարկեց, թե ի՛նչ կարող են Ադրբեջանի համար անել, քան նավթի բիզնեսն է»:

Չանդիպման իսկ ժամանակ, շարունակում է թերթը, Մեգաօյլի ռազմական թեւը մարզումներ էր անցկացնում Բաքվի մոտերքում, ասում է դրանց մասնակցած մի քանի ադրբեջանցի: ԱՄՆ-ի կառավարությունը պահանջեց, որպեսզի վարձկանները դուրս վռնդվեն, եւ Էլչիբեյը համաձայնվեց: Ամերիկյան օրենքն արգելում է ԱՄՆ զինված ուժերի նախկին ծառայողներին պաշտպանական ծառայություններ մատուցել օտար կառավարություններին: Ադրբեջանում ամերիկյան պաշտոնյաները հրաժարվում են մեկնաբանել այս գործը:

Մեգաօյլը, շարունակում է թերթը, վերադարձավ Ադրբեջանում այս աշնանը, երբ իշխանության գլուխ անցավ Հեյդար Ալիեւը: Այդ ժամանակ հայկական ուժերն առաջ էին շարժվում Ադրբեջանի հարավ-արեւմուտքով:

Ամերիկացիներն այժմ ղեկավարում են ռազմական վարժեցման ծրագրերը ադրբեջանական երկու հենակետերում, ասում են նույն նավթային ընկերության քարտուղարուհին պաշտոնյան եւ արեւմտյան դիվանագետները:

Մինչեւ վերջերս, գրում է թերթը, Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության լրատվական ծառայությունը գտնվում էր այդ զորանոցներից մեկում: Երբ հարցրինք, թե ինչ են անում ամերիկացիներն այնտեղ, մամուլի ծառայության ղեկավար Ասադ Իսազադեն պատասխանեց. «Որեւէ մեկն ինձ այդ չի ասի»: Իսկ պաշտոնական պատասխանը հետեւյալն էր. «Ադրբեջանում օտար զինվորներ չկան»:

Թերթը տեղեկացնում է նաեւ, որ ըստ այդ դիվանագետների, իրանյան բանակի մարտիկներ նույնպես կան երկրում, իսկ աֆղանստանից այնտեղ են ժամանել 1000 աֆղան մոջահեդներ: Դրանցից ոմանք անցյալ ամսին մասնակցել են մարտերի, երբ հայերը 100 կմ երկարությամբ ադրբեջանական հատված գրավեցին ադրբեջանա-իրանական սահմանի մոտ:

«Ազգ»

Մոջահեդների ներկայության նոր փաստեր

ԼՂՀ ազգային անվտանգության վարչությունը նոր փաստեր է բացահայտել ադրբեջանական կողմից կռվող աֆղան մոջահեդների մասին: Այս մասին հաղորդում է Ստեփանակերտի մեր թղթակիցը: Ռազմաճակատի հարավ-արեւելյան ուղղությամբ հայտնաբերվել են ռազմական տեխնիկայի եւ սպառազինությունների համար նախատեսված արյունաներկ պարունակող ծրարներ, փուշտու լեզվով գրություններ, ազգային հագուստ, յուղարկված նամակներ, աֆղանական դրամ եւ այլն: Մոջահեդներն այդ ամենը թողել են խուճապահար փախուստի ժամանակ: Հայտնաբերվել է նաեւ մոջահեդների խմբակային լուսանկարը՝ նկարված Ալի-Բայրամլիում, որտեղ գտնվում էին վարձկանները:

«Ազգ»

Կյանքի ճանապարհը հոգածության կարոտ

Այսօր Ղարաբաղը գործնականում Հայաստանի հետ ավելի քան 300 կիլոմետրանոց ընդհանուր սահման ունի, սակայն դրանից Լաչինի ճանապարհի ռազմավարական նշանակությունը չի փոխվում այն փաստերն միայն է:

Եւ այնուամենայնիվ, այսօր ասել, թե Լաչինի ճանապարհը գործում է անխափան, ճիշտ չէր լինի: Անսովորաբ անձրեւոտ աշուն ու ձյունը գրեթե անանցանելի է դարձրել ճանապարհը, թեեւ Գորիսի իշխանությունները հավաստիացրին, թե ճանապարհը մինչեւ Լաչին մաքրվում է: Մի կողմ թողնենք այն հանգամանքը, որ ճանապարհը մինչեւ Լաչին մաքրելն ու մնացածը բախտի քմահաճույքին թողնելն անիմաստ է: Բանն այն է, որ ճանապարհի առաջին մասը (Տեղ-Լաչին) նույնպես մաքուր չէր, եւ այլուրով բեռնավորված բեռնատարները, ճնշահար ձյունով ծածկված ճանապարհ ճեղքելով, մի կերպ հասնելով Լաչին (այդ հատվածը հիմնականում վայրէջք է), ավելի հաճախ ստիպված էին լինում վերադառնալ՝ ենթարկվելով անդունդը գլորվելու կամ պարզապես շուռ գալու վտանգին: Այդպիսի մի ալյուրով բեռնված «Կամազ» շուռ եկած էլ մնացել էր Լաչինում, եւ վարորդն ու ուղեկիցները, ճանապարհին որեւէ մեքենայի հանդիպելու հույսերը կորցրած, ոտքով քարշ էին գալիս Գորիս: Իհարկե, ամենահեշտ պատճառաբանությունները գտնելն է: Վառելիք չկա, մեքենաներ չկան եւ այլն: Սակայն այդ նույն ճանապարհը հրաշալի մաքրվում էր Վայքի շրջանում եւ Գորիսի շրջանի ներսում (Սիսիանում նույնպես վիճակը մխիթարական չէր): Ինչեւէ:

Ճանապարհի մասին ընդհանրապես: Այն փաստորեն երկու հայկա-

ժամանակին, երբ համակողմանի շրջափակումը ղարաբաղյան ուժերին ստիպեց գրավել Լաչինն ու ճանապարհ բացել դեպի Հայաստան, «Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան» արտահայտությունը թերեւս ամենատարածվածն էր, եւ մարդիկ վստահ էին, որ Ղարաբաղի կյանքի ճանապարհը գործելու է՝ անկախ ամեն ինչից: Եւ Լաչինի մարդասիրական միջանցք կոչվող տարածները Հայաստանի ու Ղարաբաղի իշխանությունների ամենօրյա ուշադրության կենտրոնում էին, որովհետեւ դրանից մեծապես կախված էր իրադրությունը ոչ միայն ռազմաճակատներում, այլեւ ընդհանրապես Ղարաբաղում:

կան պետությունները իրար միացնող միակ ճանապարհն է եւ արդեն մոտ մեկուկես տարի գտնվում է հայկական ուժերի վերահսկողության տակ: Այս առումով սա հանրապետության կարեւորագույն ուղիներից մեկն է եւ նույնիսկ խորհրդային տարիներին համարվում էր միութենական նշանակության ճանապարհ (համեմատության համար ասենք, որ Երեւան-Կաճառ-Մարտունի-Վարդենիս անհամեմատ ավելի բարեկարգ ճանապարհը հանրապետական նշանակության էր): Մինչդեռ անցած մեկուկես տարիների ընթացքում Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհի բարեկարգման ուղղությամբ ոչինչ կամ գրեթե ոչինչ չի արվել: Նույնիսկ չեն փոխվել ադրբեջաներեն գրված ցուցանակները (երբ, իհարկե, չհաշվենք դրանց վրա ծոռոմոռ տառերով գրված «Գացո, Չարենցավան» կամ «Վլադիկ, Կիրովական» բնույթի գրությունները): Ճանապարհի վրա գտնվող միակ ճիշտ թե շատ բնակեցված նախկին ադրբեջանական գյուղը՝ Զաբուղը (Աղավնո կամ Արմաշենը) նույնիսկ կենտրոնականություն չունի: Մինչդեռ գյուղը կարող էր ճանապարհային կարեւոր հենակետ դառնալ: Եւ երբ Ղարաբաղը նման հնարավորություն չունի (պարզապես ամբողջ ուժերը կենտրոնացված են ռազմաճակատի եւ քայքայված տնտեսության վերականգնման ուղղությամբ), իսկ Հայաստանը կարող է վախենալ քաղաքական հետեւանքներից, ապա կարելի էր այստեղ հիմնավոր աշխատանքներ իրականացնել Հայաստանում գործող տասնյակ բարեգործական կազմակերպությունների միջոցով, մանավանդ որ նրանց մեծ մասը հայտնի էլ չէ, թե ինչով են զբաղվում, իսկ գյուղի նոր բնակիչները հիմնականում Մարտակերտի շրջանի բռնազավթված գյուղերից են: Մի խոսքով, կարեւոր ցանկությունն է:

Իսկ առայժմ ճանապարհը ոչ մաքրվում է, ոչ նորոգվում: Բեռնատարը ձյուների մեջ թողած եւ ոտքով ճանապարհը շարունակող վարորդը փնթփնթում էր՝ «որ ղարաբաղցիները սոված էլ մնան, ես էս ճանապարհով մյուս անգամ գնացողը չեմ»: Այստեղ պետություն է պետք: Այն պետությունը, որի գոյությամբ այնքան հպարտանում ենք մենք, եւ որի բացակայությունն այնքան հաճախ է զգացվում ամենատարբեր բնագավառներում:

ԱՐՍԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Փարիզ

Հայկական դրամների վաճառք

Նոյեմբերի 27-28-ին Փարիզի 16-րդ թաղամասում, նշանավոր «Բալթիմոր» հյուրանոցում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատան կողմից լիազորված երիտասարդների նախաձեռնությամբ պատմական մի հանդիպում էր կազմակերպվել:

Հայկական 10, 25, 50, 100, 200, 500-անոց դրամներից 300-ական օրինակ, ընդամենը 1800 հատ, նախագահ Տեր-Պետրոսյանի ստորագրությամբ, վաճառվեց Փարիզում: Մեկ դրամը վաճառվում էր մեկ ամերիկյան դոլարի արժողությամբ: Դրամների բոլոր տեսակներից մեկական գնումով «սերիա» կազմել ցանկացողները վեց տեսակ դրամի համար ընդամենը վճարում էին 5752, 50 ֆ.ֆ.: Ուշագրավ էր Փարիզի Հայ առաքելական եկեղեցու առաջնորդ Գյուտ արք. Նագգաշյանի 17257,50 ֆ.ֆ. փոխարեն միանգամից «երեք սերիա մեկից» կատարած առեւտրի փաստը: Մեր ստացած տեղեկությունների համաձայն, երկու օրվա ընթացքում երիտասարդներին հաջողվել է կատարել միջին չափի դրամի առեւտուր: Երիտասարդները ցանկություն ունեն նման նախաձեռնություններով հանդես գալ Ֆրանսիայի տարբեր հայաշատ քաղաքներում:

ՌԱՖՖԻ ՀԵՐՄՈՆ ԱՐԱՔՍ
Մեր. սեփ. թղթակից, Փարիզ

Վառարանը բախով-բուխով մտավ դպրոց: Վառարա՞ն են բերել, միանգամից չո՞ւր... Ակնհայտ տարածքից դպրոցի բոլոր հարկերում, իրարանցման դադարներում վերջին ննջարկել, թե որ դասասենյակում պետք դրվեն, խորհրդակցեցին, որ դասամուտից պետք հանվեն, որ դասամտները կանցնեն երկրորդ հերթի... Ուսուցիչները երկար էին տառապել աշակերտների շրջահար տեսքից. Ընդայղումը... Վառարանն առաջինը տեղադրվեց ուսուցչանոցում: Որեւ անգամ, իսկ թե երբ կտեղադրվեն նաեւ դասասենյակները, անհայտ հարց է...

Ռ. Խ.

Դրամ

Կուռ ֆինանսական քաղաքականությունն անհրաժեշտ է

Սկիզբը էջ 1

պահանջարկի համամասնություններն ապահովելու համար եւ այլն:

Ընդհանուր առմամբ, դրամի կուրսի, արժեզրկման ընթացքի հետ կապված հարցերը հիմնականում առնչվում են տնտեսական իրավիճակի, մեր արտահանման հնարավորությունների, Հայաստանի վճարային հաշվեկշռի բարելավման վալյուտային պաշարների հետ: Այստեղ շատ կարեւոր է նաեւ այն ֆինանսական քաղաքականությունը, որը պետք է կիրառվի, ընդգծեց նախարարը, այն պետք է լինի զուսպ, կուռ, քանզի ցանկացած էմիսիա, լրացուցիչ դրամական զանգվածի առկայությունը շուկայում ոչ թե բարելավում է վիճակը, այլ խորանում է արժեզրկումը իր բոլոր բացասական հետեւանքներով:

Այնուհետեւ նշվեց, որ ուրիշ գոտու առնչությամբ փոխվել են քաղաքականության շեշտադրումները: Նախկինում դրամական զանգվածի մեծացումը կարող էր տարրալուծվել գոտու երկրների միջեւ մեծ արժեզրկում չբերելով, եւ նույնիսկ հնարավոր էր օգտվել հարեւան շուկաներից՝ ունենալով նույն դրամը: Այժմ դա արդեն բացառվում է, ցանկացած հանրապետություն տուժում է այնքան, ինչքան արտադրում է: Եւ այս պայմաններում մեր իրական հնարավորություններից բխող կուռ ֆինանսական քաղաքականության անհրաժեշտությունն է, որն, իհարկե, ծողովրդական չէ ոչ մի երկրում: Կենտրոնական բանկի նախագահը պաշտպանեց կուռ ֆինանսական քաղաքականության անհրաժեշտությունը, նշելով, որ դրանով բերեւաբանում են Կենտրոնական բանկի խնդիրները: Նա ուրախալի համարեց այն իրողությունը, որ այսուհետեւ վաճառա-

ջի պարտադիր վաճառքը ոչիշի ընդունի Կենտրոնական բանկը, քանի որ կարեւոր է, որ այդ միջոցները լինեն Կենտրոնական բանկում ստեղծված դրամի կայունացման ֆոնդում, այստեղ դրանք ավելի արդյունավետ կօգտագործվեն կանխատեսված նպատակի համար: Նա սխալ համարեց այն տեսակետը, երբ բնակչությունը չի ուզում ընդունել 1-ից մինչեւ 500 ռուբլի արժողության 1961-92 թթ. թղթադրամները: Երբ հանկարծ որոշենք այսօր աշխատել միայն դրամով, ապա դա հղի է մեծ բարդություններով: Դրամի նոր նմուշներ տպագրելուց հետո այդ դրամանիշերը կփոխանակվեն առանց խնդրանքների, եւ բնակչությունը չի տուժի: Փոխանակման ենթակա գումարի չափը 50 հազարից ավել սահմանելով «Լոտի համերգի» քաղաքականություն կստացվեր, ասաց Ի. Իսահակյանը, այլ հանրապետություններից հին դրամ կհոսեր Հայաստան, իր բոլոր անցանկալի հետեւանքներով:

Այնուհետեւ բանկի նախագահը եւ ֆինանսների նախարարը, պատասխանելով լրագրողների հարցերին, մասնավորապես նշեցին, որ ՀՀ Կենտրոնական բանկի ազնիվ հանդիսացող դրամատներում միջոցներ կան առանձնացված Հայաստանի վաճառականների դրամը կոնվերտացիայի ենթարկելու համար: Այն հարցին, թե ինչո՞ւ այս օրերին ազատ վաճառքի հանված ապրանքները չեն բացվում կտրոններով, պատասխանեցին, որ ապրանքների կտրոնային բաշխում-իրացումը նախատեսված է հացով առհանին, իսկ վաճառքի հանված այս խմբաքանակն ուղղակի անբավարար է բնակչությանը կտրոններով բաշխելու համար:

ՍԱՐԳԻՍ ՄԵՆԵՋՅԱՆ

Կարճ

Կազիմիրովի հետ կայացված միջաղետը դժվարամա՞րս

Ռուսաստանի նախագահի հատուկ դեսպանորդ Վլադիմիր Կազիմիրովի հետ տեղի ունեցած միջադեպի շուրջ Ռուսաստանի արտգործնախարարի կտրուկ հայտարարությունից ու Հայաստանի նախագահի եւ կառավարության արձագանքներից հետո թվում է, թե կրքերը այս դեպքի շուրջ աստիճանաբար սկսում են մարել: Սակայն երեկ ռուսական լրատվական հեռուստածրագրերից մեկով Վլադիմիր Կազիմիրովը կրկին անդրադարձ կատարեց այդ միջադեպին: Ռուսաստանի նախագահի հատուկ դեսպանորդն այն միտքը հայտնեց, թե հնարավոր չէ, որ Հայաստանի նախագահի աշխատակազմում տեղյակ չլինեին այդ իրողության մասին: Մինչդեռ ՀՀ նախագահի մամուլի քարտուղար Արամ Աբրահամյանը նոյեմբերի 29-ին կայացած բրիֆինգի ժամանակ հայտարարեց, թե Կազիմիրովի հետ կատարված միջադեպը կարելի է արդեն սպառված համարել: Արդյո՞ք Ռուսաստանն այդքան հակված է երկար ծամծմել Կազիմիրովի միջադեպը, թե՞ այն իրոք շատ դժվարամարս է:

«Ազգ»

«Միացման» չորրորդ տարելիցը

Այսօր լրանում է «Հայկական ԽՍՀ-ի եւ Լեռնային Ղարաբաղի վերամիավորման մասին» պատմական որոշման չորրորդ տարելիցը: Այդ առթիվ Հայաստանի Գերագույն խորհրդի Արցախի հարցերի հատուկ հանձնաժողովը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որտեղ մասնավորապես ասվում է, թե այդ որոշումը կատարել է եւ շարունակում է բազմաբնույթ կառուցողական դերը: Միաժամանակ հանձնաժողովը գտնում է, որ ԼՂՀ հռչակումը չի հակասում դեկտեմբերի 1-ի որոշման ոգուն՝ հանդիսանալով արցախյան հիմնահարցի քաղաքական փոխզիջումային հիմք, ինչը պետք է ճանաչվի եւ վավերացվի միջազգային հանրության կողմից:

«Ազգ»

Արտասահմանցի ուսանողները բողոքում են

Երեկ Հայաստանի արտգործնախարարության շենքի դիմաց հավաքվել էին մի քանի տասնյակ արտասահմանցի ուսանողներ (հիմնականում Մերձավոր Արեւելքից) եւ ուղղակի նախանձ շարժող կարգապահությամբ եւ աղավաղված ռուսերենով վանկարկում էին «մենք ատում ենք» եւ այլն: Իսկ պաստառների վրա ռուսերենով եւ հայերենով գրված էին «Մենք կանգնած ենք մահվան եզրին» եւ սրա նման կարգախոսներ: Պարզվեց, որ նրանք բնակվում են Ձեյթունի ուսանողական հանրակացարանում, եւ տեղի ունեցածն էլ Հայաստանի համար շատ առօրեական բան է, պարզապես հոսանք չունեն: Ինչեւէ: Քիչ անց արտգործնախարարության շենքից դուրս եկած երիտասարդ պաշտոնյան զրուցեց նրանց հետ եւ խոստացավ, որ խնդիրը կկարգավորվի: Հուսանք, որ այդպես էլ կլինի, թեեւ արտասահմանցի ուսանողները կարող էին գլխի ընկնել, որ Երեւանի ընդհանուր վիճակն այդպիսին է, իսկ անասուններից տարբերվում են ոչ միայն իրենք: Այսպիսի բաներ:

«Ազգ»

Եթե ջեռուցում է լինելու, պատրաստ լինենք նաեւ վթարի

Երքաղխորհրդի գործկոմի լրատվական կենտրոնից տեղեկացանք, որ մայրաքաղաքի այն շրջաններում, որտեղ պետք է ջեռուցում տրվի, ավարտվում են ներքին ցանցերի նորոգման վերջին աշխատանքները: Միեւնույն ժամանակ, վթարային ջոկատները պատրաստ են հնարավոր վթարների վերացմանը ծեռնամուխ լինելուն: Իսկ այսօր կջեռուցվեն Նորք 1-ինը եւ «Էրեբունի» հիվանդանոցը:

«Ազգ»

Ներքաղաքային նոր տրանսպորտը կգործի

Դեկտեմբերի 1-ին, առավոտյան ժամը 6 անց 10 րոպեին, իր առաջին երթը պետք է սկսեր ներքաղաքային նոր տրանսպորտը: Երթուղին (որի գինը դեռեւս կճշգրտվի) ունենալու է երկարուղային կայարան-Սարիթաղ-Այգեստան-Արաբկիր-Քանաքեռ տեսքը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Մոսկվա

Գաղտնի որոշման մասին խոսում է ողջ Մոսկվան

«Ես, որպես պաշտոնյա անձ, չեմ կարող մեկնաբանել փակ որոշումը», ասաց Ռուսաստանի գաղթի ծառայության ներքին գաղթի վարչության պետի տեղակալ Միխայիլ Ռիժկովը։

Այնուամենայնիվ, նա հաստատեց, որ ՌԴ կառավարության թիվ 409 որոշմամբ՝ «Մոսկվայում փախստականների ժամանակավոր կացության կարգավորման միջոցառումների մասին» նոյեմբերի 13-ի որոշումը երկարացվել է, իսկ գաղթի ծառայությունը պատրաստ կլինի այն ուժի իրականացնի ամենակարճ ժամկետում։

Համաձայն որոշման, անհրաժեշտ է «համաձայնել Մոսկվայի կառավարության առաջարկությունը փախստականների կարգավիճակ ունեցող անձերին հյուրանոցներից և գերատեսչական հանրակացարաններից վերաբնակեցման մասին»։

Միխայիլ Ռիժկովը հրաժարվեց նշել այն վայրերը, ուր ծրագրված է վերաբնակեցնել փախստականներին, սակայն չթաքցրեց, որ նման վերաբնակեցումը ոչ մի լավ բան փախստականներին չի խոստանում, և միաժամանակ ընդգծեց, որ գաղթի ծառայությունը դեմ էր այդ որոշմանը։ Նա նույնպես չժխտեց որոշման երկրորդ կետում եղած տեղեկատվությունը, որ մի շարք նախարարություններ, հատկապես պաշտպանության, անվտանգության և ուժերի, պարտավորվել են Ռուսաստանի գաղթի ծառայությանը հանձնել ազատվող զինվորական փոքրիկ քաղաքները «վերաբնակեցվող անձերի ժամանակավոր բնակության համար»։

Այն հարցին, թե փախստականների հետ արդյոք կտարվի՞ բացատրական աշխատանք և տեղի չի՞ ունենա հերթական «արտակարգ արտաքսումը», պատասխանը եղավ հուսադրող. «Այնուամենայնիվ, դա պլանավորված է»։ Ինչ վերաբերում է նոր տեղում փախստականների աշխատանքի տեղավորմանը, ապա Մ. Ռիժկովը նկատեց, որ դա փախստականների գործն է։

Սակայն պաշտպանության նախարարության բնակարանային-շահագործման գլխավոր վարչության պետ Նիկոլայ Կոսիկինի հետ զրույցից պարզ եղավ, որ փոքրիկ քաղաքները «զորամասերի ծառայողական-զորանոցային շենքեր են, որոնք հիմնականում գտնվում են Ուրալից այն կողմ, ուր փախստականները չեն մեկնի»։

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆԽՈՀԵՄ ՔԱՅԼԸ

Մոտ չորս ու կես հազար փախստականներ՝ 1989-1990 թվականների Բաքվի ջարդերի զոհերը, որոնք ապաստանել էին Մոսկվա և ապրում էին հյուրանոցներում և հանրակացարաններում, Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության որոշմամբ կարտաքսվեն մայրաքաղաքից։ Այս կապակցությամբ «Իզվեստիա» թերթում նոյեմբերի 24-ին հանդես է եկել հայտնի լրագրող Մարինա Լեբեդևան։

Թեպետ որոշման վրա դրված է «ոչ մամուլի համար» նիշը, այն լայնորեն քննարկվում է։ Իրավապաշտպանները, լրագրողները, հյուրանոցների աշխատակիցները և, իհարկե, փախստականները՝ ամեն մեկը յուրովի է մեկնաբանում կառավարության այդ որոշումը։ Մինչդեռ՝ ինչպես վկայում են փախստականները, որոշումն արդեն գործում է, հյուրանոցներում ադմինիստրացիան ըստ կերպով կազմում է արտաքսվողների ցուցակները, ընդ որում, մի ընտանիքի անդամները երբեմն լինում են տարբեր ցուցակներում։ Մոսկովյան հյուրանոցների ներկայացուցիչը՝ «Վոլգա» և «Սևերնայա» հյուրանոցների տնօրեն Վյաչեսլավ Եժովը հրաժարվում է հանդիպել փախստականների հետ և տալ որևէ բացատրություն։ Մինչդեռ փախստականներին չեն երկարացնում նրանց վկայականները։ Մյուս կողմից, փախստականներին դադարեցնում են կենսաթոշակների վճարումը։ Ուսուցիչ-փախստականներին հայտարարել են, որ նրանց մնացել է աշխատել մինչև հունվար, իսկ դպրոցներում սովորող երեխաներին հունվարից մերժվում է լրավճար։

Ռուսաստանը չի կատարում միջազգային պարտավորությունները և սեփական օրենքները

Այդ մասին օրերս տեղի ունեցած «Քաղաքացիական աջակցություն» կոմիտեի նիստում հայտարարեց նրա համանախագահ Սվետլանա Գաննուշկինան։ Նա նշեց, որ նման որոշումը խախտում է 1951 թվականի փախստականների կարգավիճակի մասին միջազգային կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածը, ինչպես նաև փախստականների մասին ռուսաստանյան օրենքը, որի համաձայն նրանց երաշխավորվում է երթևեկման ազատությունը և բնակավայրերի ընտրությունը։

«Մեմորիալ» իրավապաշտպան կենտրոնը հայտնեց, որ «փակ» փաստաթղթի բուն բնույթը, որը ոտնահարում է մարդու իրավունքները, հակասում է միջազգային և հայրենական նորմերին։ Նույն կարծիքին է Ռուսաստանի նախագահին կից մարդու իրավունքների հարցերով հանձնաժողովի անդամ, օրենսդրական նախաձեռնությունների հանձնաժողովի նախագահի տեղակալ Բորիս Զոլոտուխինը։

Վերջերս Խարկովում կայացած սեմինարի մասնակիցները՝ մոսկովյան, ալմաաթայան, հելսինկյան խմբերը, մարդու իրավունքների հարցերով կրթական բյուրոն, մարդու իրավունքների միջազգային ընկերության Օդեսայի խումբը և ուրիշները դիմեցին Մոսկվայի քաղաքապետին. «... Մարդկային սովորական բարոյականությունը պահանջում է, որպեսզի մենք մեր տուն թողնենք անտուն մարդկանց, Բաքվի զոհերին և ուրիշ պատերազմներին»։

Սփյուռքական գաղթականների օգնության խորհրդի նախագահ Լիդիա Գրաֆովան հայտնեց, որ գաղթի ծառայության զինանոցում այսօր կա միայն 50 տնակ գյուղական միջավայրում։ Եվ դա 4500 փախստականի համար։ Այս է, ինչ այսօր այդ գերատեսչությունը կարող է առաջարկել Մոսկվայում չորս տարի ապրած փախստականներին։

Սակայն անհասկանալի է, թե գյուղում ի՞նչ պիտի անեն օդաչու Անդրեյ Գրիգորյանը, մաթեմատիկոս Վլադիմիր Մարտինովը, ինժեներ-ֆիզիկոս Անժելա Արամյանը և ուրիշ փախստականներ, որոնք ամբողջ կյանքում ապրել են քաղաքում։ Ի՞նչ օգուտ նրանք կբերեն գյուղին։

Չտեսնելով իրական հեռանկար, փախստականների մի մասը թիվ 1049 որոշումից դեռ առաջ դիմել էր ամերիկյան դեսպանություն, խնդրելով թույլ տալ մեկնել ԱՄՆ՝ մշտական ապրելու։

Ամերիկյան իշխանությունները փախստականներին կանչում են, Ռուսաստանինը՝ չեն թողնում

Ինչպես հայտնի դարձավ, Բաքվի փախստականներից հարյուրից ավել մարդ ամերիկյան կառավարության կողմից արդեն համաձայնություն են ստացել բնակվելու նրանց երկրում։ Ամերիկյան դեսպանությունը պատրաստ է ձևակերպել փաստաթղթերը, սակայն ամեն ինչ դեմ է առնում արտագաղթման անձնագրերին՝ Մոսկվայի ՕՎԻՐ-ը փախստականներին փաստաթղթեր չի տալիս։ Պատճառը՝ նրանք չունեն մոսկովյան գրանցում և քաղաքացիության անձնագիր կարող է ունենալ միայն Ռուսաստանի քաղաքացին, սակայն ոչ փախստականը։

Ռուսաստանի ՕՎԻՐ-ի ղեկավար Ռուդոլֆ Կուզնեցովը պատասխանեց, որ մտադիր չի թույլ տալ փախստականների հեռանալը, հանկարծ նրանցից որևէ մեկը, մեկնելով Բաքվից, չի հանձնել, օրինակ, վարձույթով օգտագործված հեռուստացույցը...

Փախստականների իրավունքների պաշտպանության մոսկովյան կոմիտեի անդամ Անժելա Արամյանի կարծիքով, որը տեսակցություն էր խնդրել ՕՎԻՐ-ի պետից, նման հայտարարությունը արհամարհություն է համարել, հաշվի առնելով, որ Բաքվի փախստականները Բաքվում թողել են ամբողջ ունեցվածքը, բնակարանները, աշխատանքը, իսկ շատերը կորցրել են մերձավորներին ազգային [illegible] և դաժան [illegible] պատճառով, որը [illegible]։

Տարօրինակ է, առանց քաղաքացիության և գրանցման արտասահմանյան անձնագիր ստանալ չի կարելի։ Սակայն դրա փոխարեն կարելի է մասնակցել քաղաքական կյանքին։ Այդ նույն փախստականները ընտրում էին Ռուսաստանի նախագահին, մասնակցում ապրիլյան հանրաքվեին։ ■

Բանկ

Տարադրամային գործառնությունների կարգավորում

Հայաստանի Հանրապետությունում շարունակ ավելանում են տարադրամային գործառնություններ կատարող ձեռնարկությունները, որի հետևանքով այսօր աճել է տարադրամով կատարվող գործարքների թիվը։

ՀՀ պետական հարկային տեսչության գլխավոր տեսուչ Արթուր Ջաֆարյանը հայտնեց, որ տարադրամային գործառնություններ կատարող ձեռնարկությունների կողմից ոչ միշտ են անհրաժեշտ ճշտությամբ կատարվում տարադրամային գործառնությունների կարգավորմանն ուղղված օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերը, իսկ դրանց խախտման դեպքում նախատեսված են բավական խիստ պատժամիջոցներ՝ եկամտի բռնագրավում, քրեական պատասխանատվություն։ Այստեղ, տարադրամային գործառնություններ կատարող բոլոր ձեռնարկությունները պետք է հիշեն, որ.

1. Տարադրամային գործառնությունները կատարվում են միայն լիազորված բանկերի միջոցով, իսկ օտարերկրյա արժույթի առուվաճառքը՝ նաև փոխանակման կետերի միջոցով։ Տարադրամի առուվաճառքի արդյունքներով պետք է տրվեն համապատասխան հաշվապահական ձևակերպումներ։
2. Ռուսաստանի Դաշնության կենտրոնական բանկի 1993 թ. նմուշի բանկային տոմսերը համարվում են օտարերկրյա արժույթ, և դրանցով կատարվող բոլոր կանխիկ և անկանխիկ գործառնությունները կարգավորվում են որպես տարադրամային գործառնություններ։
3. ՀՀ-ում մինչև 1993 թ. դեկտեմբերի 31-ը կանխիկ օտարերկրյա արժույթով առևտրի, ծառայությունների իրացում կարող են կատարել միայն այն ձեռնարկությունները, որոնք մինչև 1993 թ. հոկտեմբերի 25-ը ունեցել են ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից համապատասխան թույլտվություն կամ ստացել են հետագայում ՀՀ դրամաշրջանառության կարգավորման պետական հանձնաժողովի կողմից։
4. ՀՀ ձեռնարկությունները իրացումից ստացված տարադրամային հասույթների 50 տոկոսը պարտադիր վաճառում են ՀՀ ֆինանսների նախարարությանը։
5. ՀՀ ձեռնարկությունները դրամի փոխանակումից հետո հաշվարկներն ու հաշվառումը շարունակում են կատարել մինչև ս.թ. նոյեմբերի 22-ը գործած կարգով՝ ռուբլով (1961-92 թթ.).

Ինչպես նշեց Ա. Ջաֆարյանը, նույնը վերաբերում է նաև առևտրային գնահատականների լրացմանը այն ձեռնարկությունների կողմից, որոնք չունեն ՀՀ տարածքում տարադրամով առևտրի ՀՀ կենտրոնական բանկի համապատասխան թույլտվություն։ Գնահատականները հայկական դրամի արտահայտությամբ են լրացվում, քանի որ առայժմ օգտագործվում են որպես կանխիկ վճարամիջոց և ոչ թե հաշվարկային միավոր։ ՆՏ

Խոսքի տերը գործին տեր չի՞

Ամեն անգամ, երբ փողոցում տեսնում եմ օճառ, լուցկի և մոմ վաճառող մարդկանց, ակամա հիշում եմ ամառը հայկական ռադիոյով պարենի և մթերումների նախարարության պաշտոնական հայտարարությունն այն մասին, որ օգոստոս ամսին բնակչությանը կտրվեն օճառի, լուցկու և մոմի կտրոններ [illegible] գներով։

Ինչո՞ւ օգոստոսին՝ երբեք մտածել չէի, որ, իրոք, օգոստոսից հետո գիշերվա տևողությունը կարճանալով՝ մեծանում է արհեստական լույսի աղբյուրի և լուցկու պահանջարկը։ Հավատացինք, ուրախացանք և սպասեցինք... Անցավ ամառը, եկավ հոկտեմբերը, հետո՝ նոյեմբերը, սակայն օճառ, լուցկի և այլ [illegible]

ԱՆԺԵԼԱ [illegible]
Մանկավարժ

Առաջարկվում է բաց մրցույթ ԱՄՆ-ում գիտահետազոտական աշխատանքով զբաղվելու համար

Ամերիկյան երկու կազմակերպություններ՝ Միջազգային հետազոտությունների և Փոխանակման խորհուրդը (IREX) և Ռուսերենի ուսուցիչների ամերիկյան խորհուրդը (ASTR) բաց մրցույթ են հայտարարում ԱՄՆ-ում հումանիտար ու սոցիալական գիտությունների բնագավառում 1993-1994 ակադեմիական տարում գիտահետազոտական աշխատանքով զբաղվելու համար։ ԱՊՀ-ի երկրների գիտնականները կարող են 3-9 ամսով ԱՄՆ-ի համալսարաններում և գիտական կենտրոններում անհատական, գիտական աստիճանի չհանգեցնող հետազոտություններ վարել։ Այս ծրագիրը ֆինանսավորվում է ԱՄՆ-ի Տեղեկատվական գործակալության կողմից։

Ծրագրին մասնակցելու նախապայմանները

Դիմորդները պետք է
- լինեն ԱՊՀ-ի որևէ երկրի քաղաքացի.

Լավ տիրապետեն խոսակցական և գրավոր անգլերենին.

ԱՄՆ-ում կատարելու անհրաժեշտություն ունեցող անհատական գիտական հետազոտության առաջարկություն ներկայացնեն հումանիտար ու սոցիալական գիտությունների բնագավառում.

ACTR կազմակերպության համար դիմորդները պետք է կամ աշխատելիս լինեն գիտությունների թեկնածուի աստիճանի ձեռք բերման համար, կամ արդեն ունենան այդ աստիճանը.

IREX կազմակերպության համար դիմորդները պետք է գիտությունների թեկնածուի կամ դոկտորի աստիճան ունենան, կամ էլ գիտական ամսագրերում հրատարակված հինգ նշանակալի հոդված։

Փաստաթղթերի ձեռք բերման և լրացուցիչ տեղեկությունների համար խնդրում ենք դիմել «Այրեքսի» գրասենյակ։

Փաստաթղթերի և հանձնելու վերջին ժամկետը հունվարի 5-ն է։
Ծրագրի վերաբերյալ դեկտեմբերի 8-ին և 9-ին ժամը 13:00
Դասախոսություններ են տրվելու Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում (հինգերորդ հարկ)։

Մեր հասցեն է.
Երևան, Մարշալ Բաղրամյան 40
Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարան
Սենյակ 10 (գրադարանի կողքին).

Փարիզ

Հայ ոստիկանը զինվում է ֆրանսիական փորձառությամբ

Նոյեմբերի 25-ին, հինգշաբթի օրը, Երևանից Փարիզ է ժամանել «Հայաստան-Դանիա ասամբլեա» կազմակերպության նախագահ պրն. Յան Պեստրոնի (դանիացի) գլխավորած պատվիրակությունը։ Նրան ընկերակցում էին իր նախկին քարտուղարուհի, հարսնացու, այժմ կողակից, տիկ. Նարինե Պեստրոնը (Մովսիսյան), ՀՀ ներքին գործերի նախարարության Շիրակի շրջանի ոստիկանապետ, գնդապետ Սուրեն Սաղաթելյանը, նույն շրջանի զինվորական ոստիկանության պատասխանատու, փոխգնդապետ Սիմայել Վարդանյանը։ Հյուրերը կազմակերպել էր Փարիզում «Ազգ» օրաթերթի ներկայացուցչական գրասենյակը։ «Ֆրանսահայ նախկին ռազմիկների միության» նախագահ, գնդապետ Անդրե Սեֆերյանի միջնորդությամբ պատվիրակությունը պաշտոնապես ընդունվեց Ֆրանսիայի ներքին գործոց նախարարությունում։ Պրն. Սեֆերյանը, ընդառաջելով Հայաստանի Շիրակի շրջանի ներքին գործոց ուժերի խնդրանքին, արդեն երկու ամիս առաջ դիմել էր ֆրանսիական իշխանություններին [illegible]

[illegible] ից հետո պատրաստվեց նախագիծ, հայկական կողմի ցանկությունները ավելի պարզ ու հստակ ներկայացվեցին ֆրանսիական կողմին և որոշվեց Հայաստանի պատվիրակությանը պաշտոնական գործով հրավիրել Ֆրանսիա։

Երկրաշարժից հետո տասնյակ անգամներ Գյումրի գալուց հետո, Յան Պեստրոնը որոշեց ավելի ամուր հիմներ դնել Հայաստանում, հատկապես Գյումրիում։ Նրա անձնական միջնորդությամբ դանիացիները Գյումրիում կառուցեցին հինգ մանկապարտեզ, որոնցից մեկի ամբողջ ծախսերը, որպես հովանավոր, մինչև օրս ինքն է հոգում։ Հետագայում Պեստրոնը, տեսնելով Գյումրիում տիրող [illegible] և նաև տեղի բնակչության անդորրը պահպանելու նպատակով, բոլոր հնարավորություններն օգտագործում էր աջակցելու Շիրակի շրջանի ներքին գործոց և զինոստիկանության գլխավոր ներկայացուցիչներին։

«Դանիա-Հայաստան ասամբլեան» ոչ մի քաղաքական ու նյութական շահագրգռվածություն չի հետապնդում, որպեսզի Շիրակի շրջանում մոտ ժամանակներս ստեղծվելիք հասուն ջոկատը ստանա [illegible] գիտության, կրթության ու տեխնիկական պայմաններ։

Վերոհիշյալ պատվիրակությունը պրն. Սեֆերյանի միջնորդությամբ և ֆրանսիական իշխանությունների [illegible], ընկերակցությամբ ծագումով հայ մի շարք բարձրաստիճան ֆրանսիական ոստիկանների, [illegible]

Ռ. Հ. Ա.

digitised by A.R.A.R.@

Օտար[illegible]

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՈՐՊԵՍ ԴԱԺԱՆ ՇՐՋԱԴԱՐՁ»

Ջոն Աուերբախը, առհասարակ «Բոստոն գլոբ» թերթը,- շնորհակալ ենք նրանից ուշադրության համար,- առաջին անգամը չէ գրում Ղարաբաղի հակամարտության մասին, պատերազմը ներկայացնելով այս կամ այն կողմի տեսանկյունից, հիմնականում անաչառ կերպով, ինչպես փորձ է արվում ներկա հոդվածում, ընդհանուր պատկերը տալով: Սակայն աչքի է զարնում մի գիծ, որ հետեւողական է թվում. միջազգային կազմակերպությունների, ասենք ՄԱԿ-ի կամ առանձին պետությունների, ասենք ԱՄՆ պետդեպարտամենտի այդ պահին ասածները ծիես եւ ծիես համընկնում են թերթի ասածներին կամ հակառակը,- եւ ոչ միայն «Բոստոն գլոբի» դեպքում: Այս անգամ էլ, քանի հրապարակի վրա են «Ղարաբաղի հարձակումներ», «ադրբեջանցի միլիոնավոր փախստականներ», «հրդեհված եւ թալանված գյուղեր» ձեւակերպումները, թերթը գրեթե նույնությամբ կրկնում է դրանք, իր ասածները «հիմնավորելու» համար Ղարաբաղին վերագրելով միֆական կարողություններ,- ռազմական հաջողություններ անկախ որեւէ մեկի կամքից, Հայաստանի վրա անվերապահ ազդեցություն՝ այն աստիճանի, որ անգամ Հանրապետության նախագահին պետք է խոսել նրանց հանգույն, հայերի իդեալի մարմնացում եւ այլն,- առանց իրապես խորանալու կամ հիշեցնելու,- համոզված ենք՝ գիտեն,- թե ինչն ինչից սկսվեց, ով ինչ նպատակներ ունի այս անիծյալ պատերազմում, որին կուլ են գնում հավասարապես երկու ժողովուրդները: Այո, ծանր է տարիներով դրածը կրակի ճարակի մատնել, ծանր է մեծումանուկով մահվան սպառնալիքի տակ թողնել-հեռանալ ծննդավայրից, հայրենիքից: Եւ կարեւոր չէ, թե քանի հարյուր հազարն են այս կողմում, քանիսը՝ այն, երկուսին էլ ցավակցում ենք. անհայր մանուկի լացը մեկ է ամենուր: Սակայն մեր հերթին ուզում ենք հարց տալ. մի՞թե միջազգային հեղինակավոր կազմակերպությունները, տերությունները, միջազգային մարդասեր հանրությունը, ինչը՝ ազդեցիկ մամուլը, այդքան անզոր են, որ չեն կարողանում այս երկու փոքր ժողովուրդներին այս փոքրիկ տարածքում իրարից բաժանել: Չե՞ն կարող, թե՞ չեն ուզում: Եւ այդ պատճառով էլ գործած ու չգործած մեղքերի հեղեղ են թափում մեկ այս, մեկ այն կողմի վրա, բորբոքելով առանց այդ էլ ամեն ինչ անխնա լափող կրակը: Ո՞ւմ համար, գուցե իրենց ծեծերը տաքացնելո՞ւ...

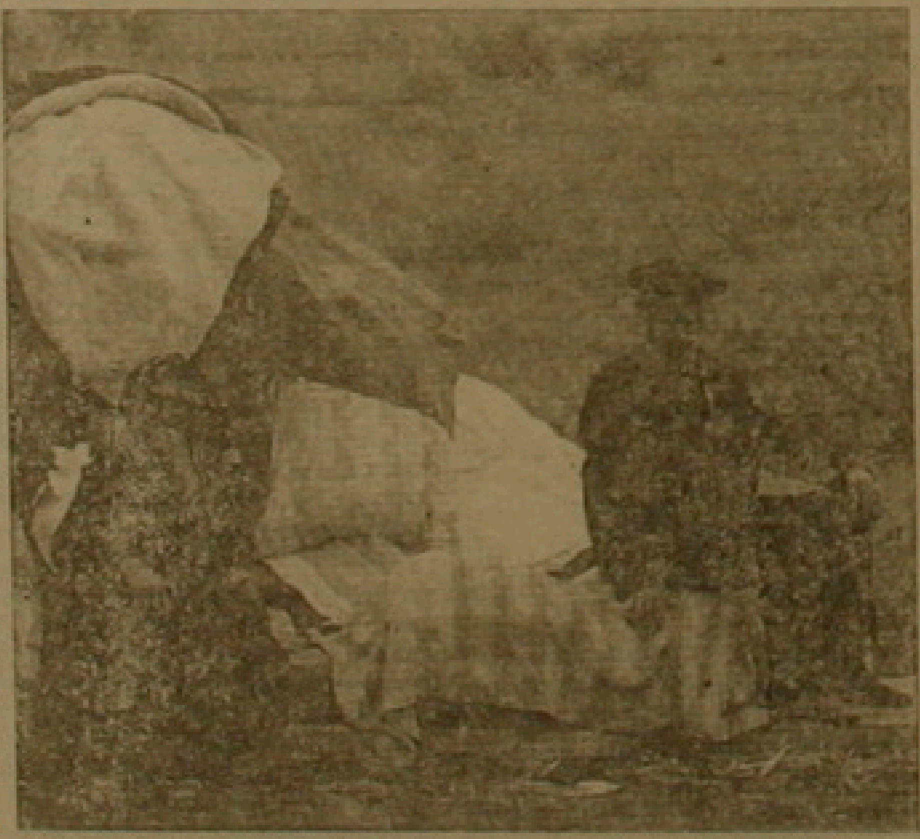

Զախարլի, Ադրբեջան: Վախեցած եւ կուռած երեխաներով բեռնավորված, ողբացող մայրերը, հիվանդության մռայլությունը եւ ցեխով պատված փախստականների ճամբարների մռայլ դեմքերի ծովը էլ ավելի մռայլ տեսք է տալիս ադրբեջանցի գաղթականների խնդրին: Արցունքները եւ տառապանքը Զախարլիում վկայությունն է Ռուսաստանի հարավային սահմանակից երկրում իրադարձությունների սուր եւ անտանելի ընթացքի: Իրենց ձեռքը վերցնելով նախաձեռնությունը Ադրբեջանի դեմ չհայտարարված պատերազմում էթնիկ հայերի զինված ուժերը պատասխան հարված հասցրին այնպիսի ուժգնությամբ, որ այն ցնցեց անգամ Հայաստանի ավանդական պաշտպաններին:

«Այն, ինչ մենք տեսանք, յուրաքանչյուր գյուղի սիստեմատիկ կործանումն էր հայկական ուժերի կողմից իրենց ճանապարհին», - ասում է ամերիկյան բարձրաստիճան պաշտոնյաներից մեկը: «Դա անհեթեթալի բաներից էր, որը մենք տեսել ենք երբեւէ»: Փոփոխական հաջողություններով ընթացող պատերազմը Լեռնային Ղարաբաղի անկլավի վրա հսկողություն հաստատելու շուրջ, դարձել է զարհուրելի: Երկու կողմերն էլ չեն կորցնում հնարավորությունը ջախջախիչ հարված հասցնելու բռնամուն, երբ դրա հնարավորություն է ստեղծվում:

Այսօր Ղարաբաղի հայկական ուժերը հիշեցնում են այն օրերը եւ գիշերները, երբ իրենք էին ադրբեջանական կրակի տակ, ընդամենը մի քանի տարի առաջ, եւ պատասխան հարվածը հասցնում են անգութ զայրույթով:

Ղարաբաղում այն մտայնությունն է, որ «աշխարհը ոչինչ չէր անում, երբ մենք էինք ենթարկվում բռնության, ուստի դիմում ենք վրեժխնդրության», - ասում է Կարնեգիի հաստատության աշխատակից Թոմ Գոլցը հեռախոսային զրույցի ժամանակ: «Նրանք ընկճված կերպով զայրացած են»:

Ղարաբաղի պատերազմը, ինչպես Բոսնիայի իր վայրագություններով, «մոռացված» պատերազմ մնում է անհաղորդ աշխարհի կողմից: Երեւում է, աշխարհը շատ քիչ է հետաքրքրվում տեղի ունեցածով՝ հեռու հեռուստալսիցիկներից եւ հոգնած էթնիկական արյունահեղություններից:

Սակայն ի տարբերություն Հարավսլավիայի հակամարտության, իրավիճակը Ղարաբաղում չափազանց սպառնալից է: Երբ մի ժամանակ աշխարհի կողմից Ղարաբաղի ուժերը դիտարկվում էին որպես Գողիաթի դեմ պայքարող Դավիթ, ապա ներկայումս նրանք մեղադրվում են այն բանում, որ Ղարաբաղը ոչ մի կերպ կանգ չառնող ռազմական մեքենայի նման ընթանում է Ադրբեջանի կենտրոնական շրջաններով, անողոքաբար բռնելով եւ հրկիզելով իր ճանապարհին գտնվող գյուղերը:

«Դա վանդալիզմ է», - ասում է ամերիկյան պաշտոնյաներից մեկը, «այն, որ նրանք ագրեսիվ մտադրություն ունեն, ակնհայտ է»: Հայկական լոբբիի ազդեցության եւ այն տիրապետող մտայնության պատճառով, թե Ղարաբաղի հայերը պայքարում են արդար նպատակով, Հայաստանի դեմ ուղղված նման քննադատությունը ընդամենը մեկ տարի առաջ անընդունելի էր: Սակայն ներկայումս Ղարաբաղի հաջողությունը հայտնվել է միջազգային կարծիքի թիրախի տակ դատապարտվելով ՄԱԿ-ի, ԱՄՆ-ի եւ արեւմտյան շատ պետությունների կողմից: «Նրանք գտնվում են չափազանց վատ վիճակում», - ասում է Գոլցը, մատնանշելով ՄԱԿ-ի բազմաթիվ բանաձեւերը, որոնք դատապարտում են ղարաբաղցիների գործողությունները Ադրբեջանում:

Սա նշանակալիորեն ազդում է բուն Հայաստանի կացության վրա, որի բնակիչները, որոնք մեկկիսմիլիոնից անհերքելիորեն արտահայտել են իրենց պաշտպանությունը Ղարաբաղին, գնալով էլ ավելի են տառապում: Դժգոհության տրտունջներ կարելի է լսել ինչպես մայրաքաղաքում, այնպես էլ երկրի գյուղական շրջաններում: Հայաստանը դիմակայում է իր երրորդ ձմեռը տնտեսապես քայքայված, որը հետեւանք է հակամարտության:

«Անհնար է, որ մենք տառապում ենք Ղարաբաղի ախորժակի պատճառով», - ասում է երեւանցի ֆոտոլրագրող Ռուբեն Մանգասարյանը: «Ժամանակն է վերջ տալ պատերազմին»: Այն ժամանակ, երբ շատ հայեր Երեւանում մտադիր են համաձայնվել նման հաշտարարությունների հետ, ղարաբաղցիների տրամադրությունը հստակորեն, արեւմտյան դիվանագետներից մեկի խոսքերով, «ներծծված է նվաճողական մտայնությամբ»:

ՄԱԿ-ը արձանագրել է, որ ավելի քան մեկ միլիոն փախստականներ կան Ադրբեջանում, մոտավորապես խորհրդային ժամանակների Ադրբեջանի ողջ բնակչության մեկ յոթերորդը: Հազարավոր փախստականներ, որոնք փախել են հարեւան Իրան, աստիճանաբար հետ են վերադառնում Ադրբեջանի գաղթականների արդեն գերբնակեցված ճամբարները: Մարդասիրական կազմակերպությունները ասում են, որ Ղարաբաղի հայերի գյուղեր հրդեհելու քաղաքականության պատճառով հույս չկա, թե ազերիները շուտ վերադառնան իրենց բնակավայրերը: Զախարլիում, որը գտնվում է Իրանից 10 մղոն հեռավորության վրա, 10 հազար փախստականներ են հավաքված հապճեպորեն պատրաստված վրանային քաղաքում: 33-ամյա Ազիզ Ազիզովան նկել է իրանցիների պատրաստած ճամբարը երեք շաբաթ առաջ, երբ նա եւ նրա 5 երեխաները բռնի ուժով արտաքսվեցին իրենց տնից Բոյուկ Մերջանում:

«Ես լքել եմ իմ գյուղը առանց ոչնչի, անգամ առանց կոշիկների», - ասում է նա: «Դուք տեսնում եք, թե ինչ օրի են երեխաները: Նրանցից շատերն ապրում են [illegible] ցեխի մեջ»: Հազարավոր այլ գաղթականների նման Ազիզովան անցել է Արաքս գետը, մտնելով հարեւան Իրան: ՄԱԿ-ը արձանագրել է, որ մոտ 300 ազերիներ, մեծամասնությամբ կանայք, երեխաներ, խեղդվել են գետի հորձանուտներում: 40-ամյա հաշվապահ Սամադ Մամեդովը, որը մեկն է գետը անցկացած փախստականներից, պատմում էր, թե ինչպես հայերը գյուղ մտնելուց կես ժամ հետո պարտադրել են այդ բնակչությանը խուճապահար նետվել գետը փրկվելու համար իրարանցման մեջ: «Երբ բոլոր կառավարությունները դադարեցնեն օգնությունը Հայաստանին, պատերազմը կանգ կառնի: Նրանք չեն հաղթի, երբ նրանք միայնակ են», - ասում է նա:

ՄԱԿ-ի հաղորդումները բալանի վերաբերյալ: Ղարաբաղի պաշտոնյաները հերքում են իրենց ուժերի կողմից կատարվող թալանը եւ հրկիզումները: ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչները, որոնք մի քանի շաբաթ մոտեցել են ռազմաճակատային գծին, հաղորդում են, որ իրենք տեսել են տասնյակ գյուղեր բոցերի մեջ: Ղարաբաղի զինվորները իրենք պարծենում են գյուղերում կատարած թալանով: Նրանք իրենց հետ վերցնում են սառնարաններ, ձայնագրիչներ եւ ընդհանրապես այն ամենը, ինչ հնարավոր է տեղափոխել:

Ղարաբաղի ղեկավարությունը վերջին ամիսների ընթացքում արգելել է թղթակիցների եւ միջազգային կազմակերպությունների մուտքը անկլավի ողջ տարածք, բացառելով արտասահմանցիների այցելությունը միայն մայրաքաղաք Ստեփանակերտ: Արդարացնելով իրենց գործողությունները, ղարաբաղցիները պնդում են, որ իրենք գրավում են ադրբեջանական տարածքները անվտանգության նկատառումներով: Նրանք գտնում են, որ Ղարաբաղի շրջակա տարածքը պետք է դատարկվի, քանի որ ադրբեջանական բանակը օգտագործում է այդ տարածքները հրթիռային հարված հասցնելու անկլավի տարածքին: Տարածաշրջանի գծով մասնագետները, այնուամենայնիվ, գտնում են, որ խնդիրը բացի պաշտպանականից ունի նաեւ այլ ասպեկտներ:

Որոշ դիտորդներ հայկական վերջին գործողությունները վերագրում են մասնավորապես Թուրքիայի Հայաստանի պատմական բռնության նկատմամբ արյունոտ վրեժխնդրությանը: Դարասկզբին թուրքերը կոտորել են մեկ միլիոնից ավել հայերի, եւ շատ հայեր անուղղակիորեն մեղադրում են թուրքերի հետ էթնիկական կապեր ունեցող ազերիներին կոտորածների մեջ: Նույն կերպ շատ վերլուծողներ համարում են, որ Ղարաբաղի հարձակումները մասն են այն ընդարձակ ծրագրերի, որոնք նպատակ են հետապնդում գրավելու հնարավորինս չափ մեծ տարածք, ուժեղացնելու համար իրենց դիրքերը բանակցությունների սեղանին: Սակայն դիվանագետները եւ վերլուծողները անհանգստացած են այն բանով, թե որտեղ անվերահսկելի է դառնում իրավիճակը:

«Պոչը, որը շարժում է շանը»

Պատերազմի առաջին չորս տարիների ընթացքում կառավարությունը Երեւանում ոչ պակաս կամ ավել չափով ընդունակ էր ազդել Ղարաբաղի քաղաքականության վրա: Այդ ժամանակ Ղարաբաղի ուժերը թույլ էին եւ Երեւանը ոչ միայն ուղի էր ռազմական մատակարարման համար, այլ նաեւ հանրային հարաբերությունների յուրատեսակ կենտրոն, որը Ղարաբաղի հայերի ձայնը լսելի էր դարձնում ողջ աշխարհում:

Այն բանից հետո, երբ Ղարաբաղի ուժերը անցան հարձակման, այդ հարաբերությունները, ըստ դիվանագետների, դրամատիկորեն փոխվեցին: Անկլավի ղեկավարությունը գերիշխող դիրք ստանալով Երեւանի նկատմամբ, ըստ երեւույթին, գործում է սեփական հայեցողությամբ, հաճախ չմտահոգվելով այն բանի հետ, թե ինչ են մտածում Երեւանում:

«Այն, ինչ մենք տեսնում ենք, այն է, երբ պոչն է շարժում շանը», - ասում է արեւմտյան դիվանագետներից մեկը: «Ակնհայտորեն, որքան լավ են ընթանում Ղարաբաղի գործերը, այնքան ծանրանում է Երեւանի վիճակը»:

Երեւանի խնդիրները բարդացված են Ղարաբաղի խնդրի մեծ չափով քաղաքականացված բնույթի պատճառով: Թեեւ մայրաքաղաքի պաշտոնյաները ընդունում են, որ Հայաստանի նախագահ Տեր-Պետրոսյանն աշխատանք է տանում մեղմացնելու Ղարաբաղի քաղաքականությունը, սակայն հրապարակային ելույթներում նա ստիպված է աջակցություն հայտնել ղարաբաղցիներին:

Դա բացատրվում է այն բանով, որ Ղարաբաղը խորհրդանիշ է հայ ժողովրդի անցյալի փառքի եւ հզորության: Դարասկզբին Շուշին եւ նման այլ քաղաքներ համարվում էին հայկական կյանքի մտավոր եւ մշակութային կենտրոններ: Դա անկլավի անկախությունը պահպանելու այսօրվա կռիվը զգացական խնդիր է դարձել:

«Քանի որ Ղարաբաղը պայքարում է հանուն հայրենիքի, անհնար է, որ Երեւանը կարողանա նրանց կանգնեցնել», - ասում է արեւմտյան դիվանագետներից մեկը: «Որոշ առումով Ղարաբաղը ավելի շատ է հսկում Հայաստանի վրա, քան Հայաստանը՝ Ղարաբաղի»:

Խնդիրն ավելի է սրվում Ղարաբաղի շատ հայերի այն մտայնությամբ, որ միջազգային հանրությունը, որի վրա հույս է դնում Հայաստանը, անուշադրության է մատնել իրենց, սկզբում լռելյայն խոստումներ տալով, երբ ղարաբաղցիների վիճակը վատ էր, հետո էլ մի կողմ կանգնելով, երբ գործերը լավացան:

«Նրանք հույս չեն դնում ոչ միջազգային խաղաղարար ջանքերի, ոչ անգամ արեւմտյան մեծ տերությունների վրա», - ասում է տեսաբաններից մեկը Երեւանում: «Նրանք իրավիճակն ամբողջությամբ պահում են իրենց հսկողության տակ»:

Երբ Ղարաբաղի ուժերը շարունակում են զավթել տարածքներ, աշխարհի հայերը պատրաստված են պատասխան տալ նրանց ագրեսիայի համար: Որոշ դիվանագետներ եւ վերլուծողներ ասում են, որ բեւեռացվել է մեկ միլիոնանոց հայկական լոբբի համայնքը ԱՄՆ-ում:

Նախկինում սփյուռքի լոբբիական խմբերը մեծ հաջողությամբ համախմբվում էին Ղարաբաղի խնդրի շուրջ: Նրանց ճնշմամբ Կոնգրեսը մերժեց Ադրբեջանին հատկացնել ամերիկյան օգնություն ազատության աջակցության շրջանակում:

Վաշինգտոնում տրամադրությունները փոխվում են

Նախկին հարձակումների հետեւանքով տրամադրությունը Վաշինգտոնում փոխվել է: Այն բանից հետո, երբ հայերն առաջին անգամ դուրս եկան անկլավի սահմաններից, պետքարտուղարությունը հանդես եկավ աննախադեպ հայտարարությամբ, քննադատելով հարձակումը: Նույն կերպ ՄԱԿ-ը 4 բանաձեւ է ընդունել ապրիլ ամսից ի վեր: Սա հանգեցրեց փոփոխության շեշտի դիֆուզման մեջ սփյուռքում: Նրանք այժմ իրենց հեռու են պահում Ղարաբաղի խնդրից, հավանաբար գտնելով, որ դա կարող է վնասել հայկական հարցին:

«Ես երբեք չեմ տեսել, որ հայերը այդքան քիչ ազդեցություն ունենան Վաշինգտոնում, որքան այժմ», - ասում է Գոլցը:

Հակառակ հայկական ազգային խմբերի, ինչպիսին Արեւելքում կենտրոնացված Դաշնակցություն կուսակցությունն է, որը մինչ այժմ բացահայտորեն աջակցում է Ղարաբաղի տարածքային զավթումներին, Մեծ Հայաստանի գաղափարը այլեւս ժողովրդական չէ շատ հայերի մեջ, ինչպես դա մեկ տարի առաջ էր:

«Հարձակումը այլեւս հուզմունք չի առաջացնում», - ասում է Երեւանում աշխատող ամերիկահայերից մեկը: «Ղարաբաղի հայերը արդեն բավականաչափ տարածքներ ունեն: Նրանք ավելիի կարիք չունեն»:

«Բոստոն Գլոբ», 21 նոյեմբեր 1993

digitised by A.R.A.R.@

Աշխարհ

ՉԻՆԱՍՏԱՆՆ ԱՄԵՆՔԻՆ ՁԳՈՒՄ Է, ԻՆՉՊԵՍ 19-ՐԴ ԴԱՐՈՒՄ

Վերջերս (նոյեմբերի 3-6-ը) Չինաստանի ժողովրդական Հանրապետություն պաշտոնական այց կատարեց ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարի օգնական Չառլզ Ֆրիմենը: Փաստը հատկանշական է այն բանով, որ Պեկինի Տյանանմեն հրապարակի 1989 թ. դեպքերից հետո առաջին անգամ ԱՄՆ-ի նախագահը իր ռազմական գերատեսչությանը ցուցում է տվել աշխուժացնել կապերը Չինաստանի ժողովրդաազատագրական բանակի հրամանատարության հետ: Ի հարկե, բանակցություններում ամերիկացիները չէին կարող՝ արծարծել Չինաստանի կողմից Պակիստանին «երկիր-երկիր» դասի M-II հրթիռների վաճառքի հարցը, ինչը Վաշինգտոնի տեսակետից հրթիռային տեխնոլոգիայի միջազգային համաձայնագրի անմիջական խախտում է:

Քանի որ չինացիները արագորեն հիշեցրին, որ ԱՄՆ-ը որոշել է Տայվանին արդիական ռազմօդանավեր մատակարարել և այդպիսով զգալի չափով նպաստում է աշխարհում զենքի տարածմանը, պարոն Ֆրիմենը խոհեմ համարեց անցնել այցի առավել էական մասին. համաձայնության գալ մարտական պայմաններում ամերիկյան ու չինական զորքերի փոխգործողության շուրջը: Ֆրիմենը միանգամայն հստակորեն հայտարարեց, որ չինական բանակն այսօր աշխարհում խոշորագույններից մեկն է, և ամերիկացիների հետաքրքրությունը պայմանավորված է դրանով: Դատելով ըստ ամենայնի, երկու կողմերին հաջողվել է համաձայնության գալ գործակցության շուրջը, բայց առայժմ միայն ՄԱԿ-ի հովանու ներքո անցկացվող խաղաղարար գործողությունների ընթացքում:

Մյուս հարցն այնպես էլ չպարզաբանվեց. ԱՄՆ-ը կվերացնի՞ արդյոք ամերիկյան «երկակի նշանակության» արտադրանքների և բարձր տեխնոլոգիայի մատակարարման արգելքները: Այդուհանդերձ, ինչպես նշվում է «Իզվեստիայի» նոյեմբերի 6-ի համարում, ամերիկյան ռազմարդյունաբերական համալիրը կուզենար վերադառնալ չինական շուկա:

Ամերիկացի դեսպանորդի Չինաստան կատարած այցից հետո, նոյեմբերի 9-ից Պեկինում սկսվեց արդեն Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի այցը: Այս անգամ ևս պայմանավորվող կողմերը նշեցին երկու երկրների հարաբերություններում դրական մեծ տեղաշարժերի առկայությունը: Չնայած Արևմուտքի զանգվածային լրատվության միջոցների այն տեղեկություններին, թե Չինաստանի ցամաքային զորքերի երեք քառորդն առաջվա պես հյուսիսում է տեղաբաշխված Ռուսաստանի հնարավոր հարձակումը հետ մղելու համար, ՉԺՀ-ի վարչապետ Լի Պենը հայտարարեց, որ անկախ երկու երկրների ներքաղաքական իրադրությունից և իշխանության գլուխ գտնվող անձերից, Չինաստանը կամրապնդի բարեկամությունը Ռուսաստանի հետ, և կոչ արեց ռուս-չինական սահմանը դարձնել աշխարհում կայունության շրջան: Նոյեմբերի 11-ին Պավել Գրաչովը և Չինաստանի պաշտպանության նախարար Չի Հաո Տյանը համաձայնագիր ստորագրեցին Ռուսաստանի ու Չինաստանի անվտանգության պաշտպանության, Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան շրջանում խաղաղության ամրապնդման բնագավառում երկու գերատեսչությունների պաշտպանության նախարարությունների համագործակցության շուրջը: Կողմերն ընդգծեցին, որ իրենց համագործակցությունն ուղղված չէ որևէ երրորդ երկրի դեմ: Համաձայնագրի գործողության ժամկետը 5 տարի է: Նախատեսվում է նաև տարբեր բնագավառներում ռուս և չին զորամասերի «փորձի փոխանակում»: Ընդհանուր առմամբ փաստաթուղթն ավելի, քան ընդհանրական է, բայց լրագրողների առջև ելույթ ունենալով երկու նախարարները հրաժարվեցին որևէ բան ասել երկու բանակների փոխգործողության կոնկրետ ձևերի մասին: Ինչպես հայտարարեց Գրաչովը, համաձայնագրի ուրույն հոդվածներ հրապարակման համար չեն նախատեսված: Նա հրաժարվեց պատասխանել այն հարցին, թե նախատեսվա՞ծ են արդյոք Ռուսաստանի զինամատակարարումներ Չինաստանին: Ի դեպ, մարգարե լինելու կարիք չկա ենթադրելու համար այդ բնագավառում երկու երկրների սերտ համագործակցության առկայությունը: Չէ՞ որ դեռ 1992 թ. Չինաստանը Հնդկաստանի և Իրանի հետ մեկտեղ նշվել էր որպես ռուսական զենքի հիմնական ներմուծողներից մեկը...

Ռուսաստանի նախարարի այցից հետո Պեկինում ուժգնորեն ձեռնամուխ եղան Բիլ Քլինթոնի հետ հանդիպման նախապատրաստմանը:

Մինչդեռ ԱՄՆ-ի և Ռուսաստանի զինվորական պատվիրակություններից հետո երկու խմբերով Պեկին ժամանեց Գերմանիայի պատվիրակությունը Հելմուտ Քոլի գլխավորությամբ: Կանցլերին ուղեկցում էր անչափ մեծ պատվիրակություն, որի մեջ մտնում էին գերմանական տարբեր գերատեսչությունների (այդ թվում ռազմական) ներկայացուցիչներ, բազմաթիվ գործարարներ, այդ թվում նաև ավտոմոբիլաշինության բնագավառից: Գերմանա-չինական բանակցությունների վերաբերյալ հավանաբար առավել ծանրամասն հաշվետվություն ներկայացվի Գերմանիայի ու Չինաստանի զանգվածային լրատվության միջոցներում, բայց հնարավոր է ենթադրել, որ պարոն Քոլը շրջանցած չլինի երկու երկրների ռազմական համագործակցության թեման:

Պատահակա՞ն է արդյոք Չինաստանի նկատմամբ «սառը պատերազմի» գծով նախկին հակառակորդների հետաքրքրությունը, որտեղ Չինաստանի իշխանությունները կոչվում էին «հաստիկ ճակաս», որը երկար ժամանակ հակադրվում էր ինչպես ԽՍՀՄ-ին, այնպես էլ ՆԱՏՕ-ին: Կարելի է ենթադրել, որ աշխարհի քարտեզի ամենօրյա փոփոխությունները Վաշինգտոնին և Մոսկվային ստիպում են, «միմյանցից առաջ անցնելով», արժանանալ այս կամ այն երկրի օրինապահությանը: Առանձնահատուկ հետաքրքրություն ներկայացնող երկրների թվում Չինաստանն զբաղեցնում է առաջատար տեղերից մեկը, քանզի դա միջուկային տերություն է և ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի մշտական անդամներից մեկը: Անկասկած, այդ գործունեությունը, վերջիվերջո պատահական չէ և մեր կարծիքով պայմանավորված է այն բանով, որ 1994 թ. միջազգային ընկերակցությունը ուժերը կվերախմբավորի ՄԱԿ-ի և մյուս վերդեսական կազմակերպությունների բանաձևերի ու որոշումների կատարման գործընթացների միջազգային կարգավորման առավել ներգործուն մեխանիզմներ մշակելու նպատակով: Բնականաբար, առանց Չինաստանի դրական վերաբերմունքի և մանավանդ նման միջոցառումներին նրա առավել եռանդուն մասնակցության, այսօր արդեն քչերն են լրջորեն խոսում համաշխարհային ընկերակցության ապագա կառուցվածքի մասին: Իսկ Գերմանիայի հետաքրքրությունը պայմանավորված է նաև այն բանով, որ Բոնն արդեն 1991 թվականից Ճապոնիայի հետ մեկտեղ փորձում է «հինգի ակումբին» ապացուցել, որ ժամանակն է վերանայել աշխարհի հետպատերազմյան կառուցվածքի նախկին դոգմաները և մասնավորապես ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի կազմն ընդլայնել Գերմանիային ու Ճապոնիային մշտական անդամներ դարձնելու հաշվին: Մյուսը գործարար կողմն է: Դժվար է առավել բարենպաստ շուկա գտնել գերմանական, մանավանդ արևմտագերմանական ապրանքների համար, քանզի Արևելյան Գերմանիան պետք է արագորեն զարգանա տնտեսական կայունության և բնակչության բարեկեցության մակարդակով երկրի արևմտյան մասին հավասարվելու համար: Բացի դրանից, միանգամայն որոշակիորեն նկատվում են Գերմանիայի, Ռուսաստանի և Չինաստանի ապագա նոր ռազմավարական գործակցության ուրվագծերը, որի կապակցությամբ կարելի է անսխալ կերպով կանխատեսել Գերմանիայից ուր առաջավոր տեխնոլոգիաների շուտափույթ անցումը Ռուսաստան և Չինաստան: Համաձայնենք, որ Գերմանիայի նորագույն տեխնոլոգիական նվաճումները չինացիների ջանասիրության ու հաստատակամության պայմաններում կարող են խիստ հետաքրքրական համադրություն ստեղծել սակավ կանխատեսելի արդյունքներով: Զգալի դեր կխաղացվի նաև միջնորդ Ռուսաստանին, որպես Գերմանիայի ու Չինաստանի միավորիչ օղակի, երկրներ, որոնք աչքի են ընկնում առավել կատարյալ ոգու փիլիսոփայությամբ:

Այս կապակցությամբ պետք է ակնկալել, որ Չինաստանի տարբեր ղեկավարների հետ հետագա հանդիպումների ու բանակցությունների ընթացքում ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչները կջանան հակակշիռ ստեղծել, Գերմանիայի և Ռուսաստանի արագ ուժեղացման, այդ երեք երկրների տնտեսական կարողությունների նույնիսկ փոքր միավորման թույլ չտալու նպատակով: Դա ենթադրում է նաև մի շարք քայլեր դեպի ԱՄՆ չինական ապրանքների արտահանման սահմանափակումների վերացման ուղղությամբ: Բայց եթե Բոնի, Մոսկվայի ու Պեկինի համար միավորիչ հիմք ծառայեն միասնական փիլիսոփայությունը և դրան համապատասխան մարդկային հասարակության զարգացման համայրույթը, ապա, կարծում ենք, ամերիկացիների փորձերը կդատապարտվեն ձախողման: Այդուհանդերձ, ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչներն իրենց փորձերը՝ ոչ մի դեպքում չեն դադարեցնի:

19-րդ դարում նույնպես եվրոպական երկրները «մրցավազք» էին սկսել Չինաստանի շուրջը, փորձելով այդ զառամյալ երկրից հնարավորին չափ շատ հարուստ տարածքներ ստանալ: Չինաստանը հրապուրել է նաև աշխարհի քաղաքագետներին: Այսօր տեղի է ունենում նույն գործընթացը, բայց, հաշվի առնելով Չինաստանի զարգացման բավական արագ տեմպերը, աշխարհի քաղաքագետները ձգտում են արժանանալ Պեկինի բարեհաճությանը կամ գոնե չեզոքացնել նրա հնարավոր ակտիվ դերը աշխարհի հետագա ճակատագիրը տնօրինելիս:

ՍԵՐԳԵՅ ՇԱՔԱՐՅԱՆՑ

Մերձ. Արևելք

Իսրայելցի նորաբնակները ընդվզում են

Վերջերս պաղեստինցիների սկսած խժդժությունները Գազայի հատվածում և Այսրհորդանանում իսրայելցի նորաբնակների ընդվզում են առաջացրել, որոնք նույնպես մտահոգ են Ռաբին-Արաֆաթ համաձայնությունից:

Ո՞վ կարող էր մտածել, թե Այսրհորդանանի և Գազայի իսրայելցի նորաբնակները կհետևեն իրենց պաղեստինցի հարևանների ճակատամարտի մեթոդներին: Այդուհանդերձ, պաղեստինցիների Ինթիֆադան սկսվելուց հազիվ վեց տարի անց ներկա ենք գտնվում իսրայելցի նորաբնակների յուրօրինակ Ինթիֆադայի: Բանն այն է, որ դերերը փոխվել են սեպտեմբերի 13-ին Գազայի ու Երիխովի ինքնավարությանն առնչվող Ռաբին-Արաֆաթ համաձայնագրի ստորագրումից հետո:

Պաղեստինցիների համար ազգային միասնության երազանքը, կարծես թե իրողություն է դառնում: Մինչդեռ մոտ հարյուր հազար իսրայելցի «գաղութաբնակների» ապագան անորոշ է թվում: Ուստի հաշտության համաձայնագրի ստորագրումից հետո նրանք սկսել են ընդվզել: Ամեն օր նորաբնակները ցույցեր են անում, խանգարում խաչմերուկներում, երթևեկում ճանապարհները, ավտոդողեր այրում, քարեր նետում պաղեստինցիների ավտոմեքենաների վրա: Ուժի այդ ցուցադրումները, որոնք հաճախ ուղեկցվում են վանդալիզմի ակտերով, կրկին ինքնավստահ են դարձնում նորաբնակներին:

«Կառավարությունը պետք է իմանա, որ մենք այնտեղ ուժ ենք, գործոն ենք, որի հետ պետք է հաշվի նստել, — ասում է Այսրհորդանանի և Գազայի հրեական բնակավայրերի խորհրդի պատասխանատուներից մեկը՝ Ահարոն Դոմբը: Ռաբինը և Արաֆաթը կարող են բազմաթիվ համաձայնագրեր կնքել, բայց դրանցից ոչ մեկը չի կիրառվի, քանզի մենք զբաղեցնում ենք այս տարածքը, ազդում դեպքերի ընթացքի վրա»: Նպատակը պարզ է՝ Ռաբին-Արաֆաթ համաձայնագիրը զրկել իր հիմնական բովանդակությունից և ի վերջո խոչընդոտել Այսրհորդանանում ու Գազայում պաղեստինյան պետության ստեղծմանը:

Նորաբնակների ընդվզումը ծայր առավ պաղեստինցիների մի շարք մահափորձերից հետո: Իսրայելցիները դրանց պատասխանեցին վրիժառության և բռնության գործողություններով. նրանք մտնում են պաղեստինցիների գյուղեր, հրկիզում ավտոմեքենաներ և տներ, ջարդում ապակիներ, կրակում պաղեստինցի բնակչության վրա և այլն: Ցեղապաշտական «Կահ» շարժման հետևորդ-ծայրահեղականները զենք են կրում, որպեսզի հետագայում պաղեստինյան Ֆաթահի և Համասի դեմ պատերազմ սանձազերծեն, երբ Արաֆաթը գա Երիխով:

Այսրհորդանանի հրեական բնակավայրերի 110 հազար և Գազայի հատվածի 5 հազար հրեա բնակիչները միատարր չեն: Նրանց մեջ հոգևորները հազիվ մի քանի հազար են: Մնացածները տասնյակ հազարավոր «միջակ» իսրայելցիներ են, որոնք աջ ազգայնական Լիկուդ դաշինքի կառավարման տարիներին Թել Ավիվի և Երուսաղեմի մերձակա վայրերում են հաստատվել, հրապուրվելով բնակարանների էժանությունից: Նրանցից բացի, կան կրոնամիստիկական «գաղութաբնակներ», որոնք իրենց համարում են Մեծ Իսրայելի Մեսիայի դարաշրջանի նախագնացներ: Նրանք էին, որ մոտ 20 տարի առաջ հիմնեցին հավատի դաշինքը՝ Գուշ Էմունիմ շարժումը: Նրանք էին, որ հրեաների տասնյակ նոր բնակավայրերի ստեղծումը պահանջեցին Այսրհորդանանի ամբողջ տարածքում, հանուն Մեծ Իսրայել ստեղծելու հրեա ժողովրդի պատմական իրավունքի: Ճիշտ է, միշտ չէ, որ շրջանային խորհուրդները ղեկավարում են Գուշ Էմունիմի ներկայացուցիչները: Սակայն այսօր հրեա նորաբնակները իրենց ճակատամարտն առավել աշխարհիկ ու քաղաքական են դարձրել, ունենալով երկու հիմնական նպատակ. մոտակա ժամանակներում բնականոն գոյություն պահպանել իսրայելական բանակի պաշտպանության ներքո, իսկ ավելի ուշ ինքնավարության հինգ տարիներից հետո հրաժարվել պաղեստինցիների ինքնիշխանության պայմաններում ապրելուց: Այդ հրաժարումը կարող է տարբեր ձևեր ունենալ, կամավոր տեղահանումից մինչև զինված պայքար:

Այսրհորդանանի և Գազայի հրեական բնակավայրերի խորհրդի պատասխանատուները մեկ կարգախոս ունեն՝ ոչ պաղեստինյան պետությանը: Հրեա նորաբնակները ենթադրում են իրենց պայքարում կիրառել երբեմն օրինականության սահմանագծին գտնվող միջոցներ, ասում է Ահարոն Դոմբը: Օրինակ, կարելի է պառկել ճանապարհների վրա և զանգվածաբար ձերբակալվել, կրակ բացել ապագա պաղեստինյան ոստիկանության վրա, որպեսզի իսրայելական բանակն ստիպված լինի միջամտել:

Այս վտանգավոր քաղաքականության նպատակը պարզ է. խառնաշփոթ ստեղծել, որպեսզի Արաֆաթ-Ռաբին համաձայնագրի կիրառումն անհնար դառնա Իսրայելի կառավարության համար, որն ստիպված կլինի հրաժարական տալ կամ նահանջ կատարել: Այս սցենարին, անշուշտ, հավանություն կտային նաև Համասի պաղեստինցի արմատականները, որոնք նույնպես դեմ են Արաֆաթ-Ռաբին համաձայնագրին:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Գրախոսություն

ԳՆԱՀԱՏԵԼԻ ՈՒ ՈՂՋՈՒՆԵԼԻ

Ճշգրիտ թվականը չեմ հիշում, թե առաջին անգամ երբ հանդիպեցի Հակոբ Ասատուրյանին։ Հավանաբար 60-ականների սկզբին էր, երբ ինչ-որ ճեղք էր բացվել երկաթյա վարագույրի մեջ, և արտասահմանից սկսել էին գրասերներ և հյուրեր ժամանել Հայաստան։

Չեմ հիշում անգամ, թե որտեղ եղավ մեր հանդիպումը, բայց հիշում եմ, որ Պարույր Սևակի հետ էի։ Ոչ Պարույրը ու ոչ ես նրանից ոչինչ չէինք կարդացել, բայց լսել էինք, որ վավերական գրող է ու նաև կոմիտասյան երգերի հրաշալի կատարող։

Մի մանրամասն եմ հիշում, որ ոչ այնքան ինձ, որքան Պարույրին է վերաբերում։ Երբ երկար զրուցելուց հետո հրաժեշտ էինք տալիս զրոցին, երկու հրաշալի գրիչ մեկնեց մեզ (այդպիսիք այն ժամանակ դեռ համարյա մուտք չէին գործել Հայաստան)։ Գրիչներից մեկը կարմիր էր, մյուսը՝ կապույտ։ Ասաց. «Հատուկ ձեզի նվեր եմ բերեր։ Ով որ գույնը կսիրե, թող ընտրե»։ Պարույրն ասաց. «Թեև կարմիրն ատում եմ, բայց քանի որ Վահագնը կապույտը շատ է սիրում՝ ստիպված եմ զիջել»։

Գրողը հասկանալով Պարույրի խոսքի ենթիմաստը՝ լիաթոք ծիծաղեց։

Հետո Ամերիկայում հանդիպեցի։ Իր նոր գրքերը նվիրեց։ Բերեցի, կարդացի, ուզեցի գրել, բայց ամեն անգամ հետաձգեցի ու մեղանչեցի խղճիս դեմ, մանավանդ ինքը կարդալով իմ նոր գործերը, երբեմն ընդարձակ նամակներով արձագանքում էր։

Եվ ահա իմ վաղնջական ընկեր, գրականագետ Հրանտ Թամրազյանը մի փոքրիկ, բայց տարողունակ ուսումնասիրություն է գրել այդ գրողի՝ Հակոբ Ասատուրյանի մասին, և ես էլ ուզեցի գրախոսելով այդ ուսումնասիրությունը, գոնե մասնակիորեն հատուցել իմ հոգեկան պարտքը։

Ուրեմն, նախ ասեմ, թե ինչու՞ էի իմ հոգեկան պարտքը համարում գրել նրա մասին և ինչու՞ եմ այդքան հավանում ու սիրում նրա գործերը, հատկապես «Հովակիմի բոռները» պատմվածաշար-նովելը։

Պատասխանը կարող եմ տալ և մի նախադասությամբ, և հանգամանորեն խոսելով։

Ու երբ մի նախադասությամբ դիմեմ, պիտի ասեմ՝ որովհետև բնաշխարհիկ է։ Իսկ երբ մի փոքր ավելի հանգամանալից պատասխանեմ, պիտի ասեմ՝ թեև մեր տարիների տարբերությունը (նա, փառք աստծո, 90 է արդեն), բայց մեր կենսափորձը, ավելի ճիշտ, հոգեփորձը՝ տանջող ծարավը, քաղցը, կարոտը, հոգեվիճակները, երազները, տենչանքներն այնքան են համընկնում, որ խոսելով նրա մասին, ակամա պիտի ես մի առիթ ունենայի ոգեկոչելու վերապրելու իմ ծննդավայրը, մեկ անգամ ևս մանկության աչքերով առնչվելու հուշերին, նրա գույներին, ձայներին, բույրերին։

Բայց քանի որ Հրանտ Թամրազյանն է այդ առավելությունն ստանձնել, ուստի ընկերանամ նրան ու նրա գրքի միջոցով նորից հանդիպեմ Հակոբ Ասատուրյանին ու նորից գնամ դեպի նրա (նաև իմ) կորած ու արվեստի կախարդանքով վերագտնված աշխարհը։

Թեև Թամրազյանը Հակոբ Ասատուրյանի և իմ նման ծննդավայր չի կորցրել, բայց քանի որ (հաստատ գիտեմ) առանձնահատուկ սեր ունի բնաշխարհիկ, ազգային, հայրենի հողի բույրերով ու գույներով բաբախված գրողների նկատմամբ, ուստի ամենևին չզարմացա, որ նա հերթական ուսումնասիրության նյութ է դարձրել Հակոբ Ասատուրյանի ստեղծագործությունը։ Իսկ կարդալով գիրքը, զգացի թե ինչպիսի սիրով, հմտությամբ ու նվիրումով է արել այդ գործը։

Հակոբ Ասատուրյանը, ինչպես շատ արձակագիրներ, բանաստեղծությամբ է սկսել իր գրական գործունեությունը։ Եվ Թամրազյանը բավականին հանգամանորեն է անդրադարձել նրա պոեզիային իրավացիորեն այնտեղ որոնելով նրա արձակի ակունքները։ Եվ այստեղ խոսելով Ասատուրյանի մի բանաստեղծության մասին, որ նա նկարագրել է մոր մահը Դեր Զորում («Անապատին սեղանին վրա մոմ մըն էր՝ անցավ...»), Թամրազյանը մի շատ նուրբ ու խորունկ դատողություն է անում. «Մոր տանջալի մահը չի կարող ներփակվել գրական փորձերի ճնշմանը։ Փոքրիկ, թե մեծ բանաստեղծական գյուտը կատարված էր, ստեղծված, և այլևս ոչինչ հնարավոր չէր ավելացնել բնական ծննդին»։ Հիրավի, կան թեմաներ, սուրբ թեմաներ, որոնք տարբերակներ չեն հանդուրժում, բայց, ինչպես գրում է քննադատը, կան գործոններ, որոնց ազդեցությամբ թեման փոխակերպվում է և ստանում այլ արտահայտություն։ «...Հեռավորության վրա, թե երևույթին, ավելի ուժեղ է գործում էպիկական պատումը»...

Եվ ահա հեռավորությունը և նաև ժամանակն Ասատուրյանին բերում են այդ նույն թեմաներին տալ էպիկական ընչավորում, և նա անցնում է արձակի։ Թեև, ասեմ, հայ արձակի մեջ հազվագյուտ գործեր են, որ զուտ էպիկական ընչավորում ունեն, մեր արձակի ներքին տարերքը մեծ մասամբ դարձյալ քնարական է։ Քնարական է նաև Ասատուրյանի լավագույն արձակ գործի «Հովակիմի բոռները» ներքգոյության ներքին տարերքը։ Մարդու և կորուսյալ ավերյալ երկրի թեման, որ կենտրոնածիգն է այս գործերի մեջ, չէր կարող իր քնարական տարերքը չխառնել նրան։

Եվ ահա գրականագետը սուզվելով այդ էպիկականորեն քնարական տարերքի մեջ, որ հոգեբանական բարդ ջրապտույտներ ունի, մեր դեմ բացում է այդ ջրապտույտներն առաջացնող ներքին հոսանքների, ներքին խութ ու խորշերի էությունը։ Հայկական ցեղասպանությունն աշխարհում առաջինն ու միակ այդ խոշորագույնը, մարդկանց հոգեբանության մեջ այնպիսի աննախընթաց բեկբեկումներ, այնպիսի բարդ անդրադարձումներ է ունենում, որ միայն ճշմարիտ արվեստագետը կարող էր նկատել ու վերարտադրել։ Եվ Հակոբ Ասատուրյանը, ինչպես ցույց է տալիս գրականագետը, կարողացել հաջողությամբ լուծել իր իսկ առաջադրած խնդիրը։

«Աղետալի անցյալը, նկատում է գրականագետը, իր ողջ սարսափներով, դաժան այդ իրականությունը նույնիսկ ականատեսներին, տառապյալներին ժամանակներ հետո թվում է առասպել, մշուշվում է իրականը»։ Եվ հեղինակը խոստովանում է. «Ես իսկ կը սկսիմ դժվարանալ... Իրականություն և վեպ զանազանելու»։ Հոգեբանական ու հավաստի խոստովանանք է սա, և այդ հավաստիությունը ներառելով իր գործերին, Հակոբ Ասատուրյանը կարողանում է ստեղծել սփյուռքահայության հոգեբանության ձևավորման ընթացքը արտացոլող գործեր, այնպես որ, նրա ստեղծագործությունը ոչ միայն «կարոտի գրականության» շրջույթներում է գործում, այլև արտացոլման համար ստեղծագործական առավել բարդ մի տարածքում, ուր միմյանց են բախվում սփյուռքահայ եղեռնը և վերապրելու, վերածնվելու դժվարին ճիգը։

Հիրավի, ճշմարիտ արվեստագետ պիտի լինել, լուծելու համար նաև հոգեբանական այդ բարդ խնդիրը։

Եվ այսպես, իրար կուտակելով մեր ժողովրդի մեծագույն ողբերգության և փաստական ու տեսանելի, և հոգեբանական ու անտեսանելի շերտերը, Հակոբ Ասատուրյանը ստեղծել է գործեր, որոնց նշանակությունը ոչ միայն գեղարվեստական է, այլև ճանաչողական։

Իսկ Հրանտ Թամրազյանն իր ներքին հմտությամբ ու նրբորեն ողղելով այդ շերտերը, հստակ ու վառ ցույց է տվել, թե ինչ տեղ է գրավում Հակոբ Ասատուրյանի ստեղծագործությունը մեր գրականության մեջ։

Որքան հայտնի է ինձ, Թամրազյանի այս գիրքը թե սփյուռքում, թե Հայաստանում Հակոբ Ասատուրյանի հարուստ ստեղծագործությանը նվիրված առաջին հանգամանալից ու լուրջ ուսումնասիրությունն է, ուստի արժանի է ոչ միայն բարձր գնահատանքի, այլև ջերմորեն ողջունելի է։

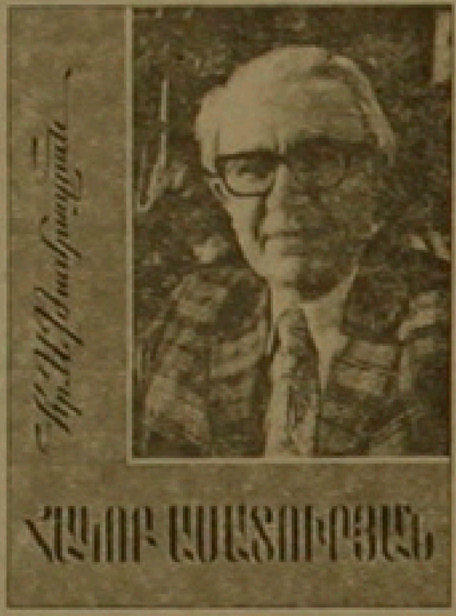

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՎԹՅԱՆ

Լուրերի Հոսք

Առաջին ահաբեկչությունը ռուսական ընտրարշավում

Նոյեմբերի 29-ին մեծ լիցք ունեցող ռումբի պայթյունի հետևանքով հրդեհվել և մասամբ փլուզվել է Կրասնոդար քաղաքում հրատարակվող «Կուբանսկի կուրյեր» թերթը»։ Պայթյունի հետևանքով զոհվել է թերթում աշխատող մեքենագրուհիներից մեկը։ Տեղական դիտորդների գնահատմամբ, ահաբեկչական գործողությունը կազմակերպվել է Կրասնոդարի մարզային իշխանությունների կողմից, որոնք հաճախ քննադատության թիրախ էին դառնում «Կուբանսկի կուրյերի» թղթակիցների համար։ Մարզի ժողովրդավարական շարժման ղեկավարներից մեկն այս կապակցությամբ ասաց, որ «այժմ Մոսկվայում վերջապես կհասկանան, թե ինչպիսի տեղական իշխանությունների կամայականությունների է հանձնված մարզը։ Սրանք այն ուժերն են, որոնք ոչնչի առջև կանգ չեն առնի իրենց իշխանությունը պահպանելու համար և ամեն րոպե պատրաստ են քաղաքացիական պատերազմ սանձազերծել Ռուսաստանում»։ Պայթյունի փաստի առնչությամբ հետաքննություն է սկսվել։

Սառը պատերազմը ավարտվեց պաշտոնապես

ԱՄՆ-ի նախկին նախագահ Ռոնալդ Ռեյգանի կողմից իբրև «չարիքի կայսրություն» որակված Խորհրդային Միության փլուզումից հետո ավարտված սառը պատերազմը ցայսօր Միացյալ Նահանգների պաշտոնական փաստաթղթերով չէր վավերացված։ Ուստի, նախագահ Բիլ Քլինթոնի նախաձեռնությամբ Միացյալ Նահանգների Պետդեպարտամենտը ներկայացրեց փաստաթղթերի այն փաթեթը, որոնք ընդունված էին ԽՍՀՄ-ի, համայնավարական դաշինքի և «համաշխարհային համայնավարական սպառնալիքի» դեմ պայքարելու համար։ Փորձագետները ակնկալում էին, որ փաստաթղթերի թվարկումը կսահմանափակվի 2-3 էջով, այն դեպքում, որ նրանց ներկայացվեց 32 էջից բաղկացած մի փաթեթ։ Չնայած որոշ կոնգրեսականների դիմադրությանը ու թերահավատությանը, սառը պատերազմի ավարտի վերաբերյալ, ամերիկյան Կոնգրեսը հաստատեց այդ փաստաթղթերի չեղյալ հայտարարելը։ Ամերիկյան հայտնի քաղաքագետ Սփրայսի կարծիքով, համաշխարհային համայնավարության սպառնալիքը ազատ աշխարհին այսօր այլևս գոյություն չունի։ Նա համոզված է, որ չնայած իր մեծաքանակ բնակչությանը, Չինաստանը և այնտեղ դեռևս գերիշխող համայնավարական գաղափարախոսությունը չեն ներկայացնում այն սպառնալիքը, որը հատուկ էր ԽՍՀՄ-ին, ռուսական իմպերիալիզմի դրսևորումներով հանդերձ։ Ինչ վերաբերում է Կուբայի կամ Հյուսիսային Կորեայի համայնավարական վարչակարգերին, ապա նրանք, Սփրայսի կարծիքով, ավելի շատ սպառնալիք են ներկայացնում սեփական ժողովուրդների համար, թեև վերջինս իր միջուկային զենքով վտանգավոր է շրջապատի երկրների համար։

Համաշխարհային բանկը էստոնիային կտա 12 մլն դոլար

Էստոնիան համաշխարհային բանկից խնդրել է 12 մլն ամերիկյան դոլար փոխառություն։ Բանկի նախնական համաձայնությունն ստացվել է, հաղորդում է տրանսպորտի և կապի նախարարության մամուլի ծառայությունը։ Ենթադրվում է այդ միջոցները հատկացնել նախարարության տնօրինմանը ենթակա ճանապարհների վերանորոգմանը։ Դրանց ընդհանուր երկարությունը մոտ 15 հազար կմ է։ Վերջին մեկ տարում ճանապարհների պահպանման ծախսերը կրճատվել են 10 անգամ։ Դա հանգեցրել է ծածկի քայքայմանը, որի տարիքը շատ դեպքում գերազանցում է թույլատրելի 20 տարին։ Պետական բյուջեի 1994 թ. նախագծում ենթադրվում է ճանապարհային կարիքներին հատկացնել 213 մլն էստոնական կրոն (13,5 կրոնը մեկ դոլար է), մինչդեռ նվազագույն պահանջը 290 միլիոն է, միայն նորոգման համար»։

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԲԻԶՆԵՍ ՏՈՒՐ

Սփյուռք

Կիլիկյան օրերը տեղափոխվեցին Նյու Յորք

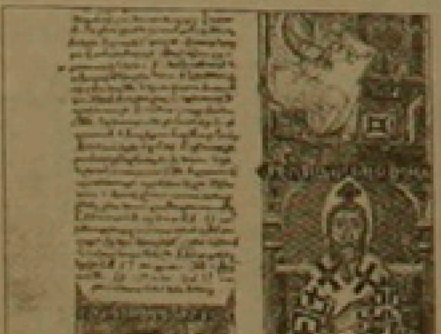

Ֆրանսիայում. Սորբոնում վերջերս կազմակերպված փառահեղ ցուցահանդեսից և Կիլիկիայի հայկական թագավորությանն ու մշակույթին նվիրված Փարիզի գիտաժողովից հետո Կիլիկյան օրերը տեղափոխվեցին «աշխարհի մայրաքաղաք» Նյու Յորք։ Այստեղ ևս նոյեմբերի 12-ին և 13-ին գումարվեց Կիլիկյան թագավորությանը նվիրված գիտաժողով, որին մասնակցեցին հայ և օտար մասնագետներ։ Քննարկվեցին թագավորության քաղաքական, տնտեսական, կրոնական, մշակութային, դիվանագիտական կյանքին վերաբերող հարցեր։ Գիտաժողովի փակումը կատարել է հատուկ այս առիթով Նյու Յորք ժամանած Գարեգին Բ Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոսը։

Դրան զուգահեռ տեղի են ունեցել նաև երկու կարևոր ձեռնարկներ. ներկայացվել է Հրանտ Մարգարյանի «Հեթում Ա թագավոր» պատմական երկը հեղինակի բեմադրությամբ, ապա կայացել է միջնադարյան և խաչակրաց շրջանի հայ երաժշտությանը նվիրված նվագահանդես։ Կիրակի օրը Նյու Յորքի ս. Լուսավորիչ Մայր եկեղեցում մատուցված հանդիսավոր պատարագից հետո կատարվել է մաղթանք Հայաստանի Հանրապետության համար, որին ներկա է եղել ՄԱԿ-ում Հայաստանի մշտական ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանյանը։ Նույն օրը ճաշկերույթ է տրվել ի պատիվ բոլոր այն անձանց, որոնք անցնող տարիներին Կիլիկյան Աթոռի կողմից ստացել են Ասպետի և Իշխանի շքանշան։

Հայ նկարչուհու փարիզյան ցուցահանդեսը

Մինչև նոյեմբերի 27-ը փարիզցիները առիթ ունեցան դիտելու բելգիահայ նկարչուհի Վերոնիկ Պարսամյանի ստեղծագործությունների ցուցահանդեսը, որ բացվել էր «Լե Սան» պատկերասրահում։ Նկարչուհին ծնվել է 1951-ին Անտվերպենում, հաճախել է արվեստի ակադեմիա։ Առաջին անհատական ցուցահանդեսն ունեցել է հայրենի քաղաքում, ապա տարիներ անց՝ Բրյուսելում։

Նոր գիրք հայոց ցեղասպանության մասին

Նոյեմբերի սկզբներին Մոնրեալի և Լավալի Հայ դատի հանձնախմբերի և «Համազգայինի» գրական հանձնախմբի նախաձեռնությամբ ս. Հակոբ ազգային վարժարանի Բաղդասարյան սրահում ներկայացվել է Առամ Այվազյանի նոր լույս տեսած հատորը՝ «Armenia, usurped by genocide and treachery»։ Հակոբ Լուռյանի բացման խոսքից հետո գրքի ներկայացումը կատարել է Հակոբ Տեր Խաչատրյանը։

Ատոմ Էգոյանը Փարիզում

Կինոարվեստի երկրպագուների շրջանում արդեն հայտնի հայ կինոբեմադրիչ Ատոմ Էգոյանի (Եգոյանի) շարժանկարների հետահայաց (ռետրո) ցուցադրումը սկսվեց Փարիզում նոյեմբերի 17-ին և տևելու է մինչև տարեվերջ։ Այն տեղի է ունենում Ֆրանսիայի մայրաքաղաքի Ժոռժ Պոմպիդու ազգային կենտրոնում։ Այս, նաև «Դի Վոար» հրատարակչության կողմից «Շարժանկարի նշանավոր դեմքեր» խորագիրը կրող շարքով՝ «Ատոմ Եգոյան» հատորի լույսընծայման առթիվ Կանադայի դեսպանատան մշակութային բաժնում նոյեմբերի 15-ի երեկոյան կազմակերպվել է երեկույթ, որին ներկա էին եղել ինքը բեմադրիչը, կնոջ՝ Արսինե Խանջյանի հետ։ Վերջինս ամուսնու նկարահանած ժապավեններում կատարում է գլխավոր դերերը։

Դեսպանատան մշակութային կցորդը, «Դի Վոար» հրատարակչության և «Ժոռժ Պոմպիդու»-ի ներկայացուցիչները ողջունել են երիտասարդ արվեստագետներին՝ կարևորելով նրանց ստեղծագործական համատեղ գործունեությունը և գեղարվեստական արդյունքները։ Ցուցադրությանը ներկայացված են հինգ լիամետրաժ և նույնքան էլ կարճամետրաժ ժապավեններ։

Խաչքարային արվեստի ցուցադրություն

Տորոնտոյի ս. Երրորդություն եկեղեցու 40-ամյակին նվիրված հանդիսությունների շարքում եկեղեցու «Մարալ Իշխանյան» սրահում բացվել է գծանկարիչ Քերին Քերինի «Հայկական խաչքարային արվեստի զարդանախշերի վերածնունդ» խորագրով նկարչական ցուցահանդեսը։ Արվեստագետին ներկայացրել է եկեղեցու ծխական խորհրդի ատենապետ Ժան Սեփանյանը, որից հետո խոսք է առել նաև նկարիչը։

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի հոսք

Քուվեյթի նախարարի այցը Մոսկվա

Նոյեմբերի 29-ին պաշտոնական այցով Մոսկվա ժամանեց Քուվեյթի պաշտպանության նախարար Ալի Ալ-Սաբահը: Նա խոստացել է, որ նա կհանդիպի Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովի եւ այլ բարձրաստիճան պաշտոնյաների հետ: Սպասվում է, որ բանակցությունների ընթացքում կքննարկվի Քուվեյթին ռուսական զենքի վաճառքի հարցերը: Քուվեյթը եւ Ռուսաստանը վերջին ժամանակներս սերտ համագործակցություն են սկսել պաշտպանության ոլորտում, ընդհուպ մինչեւ համատեղ զորավարժությունների անցկացումը:

ՄՎՀ-ն հավանություն է տալիս մոլդովական լեյ մտցնելուն

Միջազգային վալյուտային հիմնադրամը կիրակի օրը ողջունեց նոյեմբերի 29-ից ազգային դրամական միավոր՝ լեյ, շրջանառության մեջ դնելու Մոլդովայի կառավարության հայտարարությունը: «Այդ միջոցառումը կարեւոր քայլ է Մոլդովայի կառավարության տնտեսական բարեփոխումների ծրագրի կատարման ճանապարհին, ասվում է խոշորագույն բազմազգ ֆինանսավարկային կազմակերպության հայտարարության մեջ: ՄՎՀ ղեկավարությունը եւ աշխատակիցները մանրամասն տեղյակ էին հանրապետության կառավարության ծրագրերին եւ լիակատար պաշտպանություն հայտնեցին լեյ մտցնելուն»: «Վերջին ամիսներին ՄՎՀ-ն Մոլդովայի կառավարության եւ պետական բանկի հետ քննարկել էր կայունացման ու բարեփոխումների համակողմանի ծրագրի իրագործման բովանդակությունն ու ուղիները: Այդ բարեփոխումների առաջին փուլը 1993 թ. սեպտեմբերին ֆինանսական աջակցություն ստացավ ՄՎՀ-ի ստեղծած համակարգված վերափոխումների հիմնադրամի միջոցներից: Հանրապետության իշխանություններն ակտիվացնում են ջանքերը լեյի շրջանառության մեջ դնելը այլ միջոցառումներով լրացնելու նպատակով եւ խնդրել են ՄՎՀ-ի հերթական վարկեր, ինչպես սովորական, այնպես էլ համակարգված վերափոխումների հիմնադրամի շրջանակներում:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԲԻԶՆԵՍ ՏԱՍՍ

Գործադուլի սպառնալիքը ուժի մեջ է

Ինչպես տեղեկացնում են լրատվական գործակալությունները, Ռուսաստանի խոշոր ածխահատային կենտրոն Վորկուտա քաղաքից հանքափորների գործադուլի սպառնալիքը մնում է ուժի մեջ, քանզի բանակցությունները կառավարության հետ սպասելի արդյունքներ չեն տալիս: Փաստորեն առայժմ անարդյունավետ է նաեւ Ռուսաստանի կառավարության փոխվարչապետ Եգոր Գայդարի միջնորդությունը: Հանքափորները սպառնում են, որ եթե ամենամոտ օրերս կառավարությունը իրենց ընդառաջ չգնա ներկայացված 25 պահանջների լուծման հարցում, ապա տնտեսական գործադուլը կվերածվի քաղաքական գործադուլի: Քաղաքական հիմնավոր պահանջների թվում նշվում է 1994 թ. հունիսի 12-ին նախագահ Բորիս Ելցինի վաղաժամկետ վերընտրության պահանջը, դեկտեմբերի 12-ի ընտրություններում բոյկոտումը բոլոր այն քաղաքական կուսակցությունների, որոնցում ներկայացված են Ռուսաստանի ներկայիս կառավարության անդամները:

Ակաեւը պատրաստ է քննության

Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը պաշտպանել է Կիրգիզստանի իր գործընկերոջ Ասկար Ակաեւի որոշումը 1994 թ. հունվարի 3-ին հանրաքվե անցկացնելու Կիրգիզստանի նախագահի ժողովրդական վստահությունը պարզելու համար: Ակաեւի այդ որոշումը պաշտպանել է նաեւ Ուզբեկստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովը: Դիտորդների կարծիքով, հանրաքվեի վերաբերյալ Ակաեւի որոշումը ինչպես լավագույն ելքն է Կիրգիզստանն անդամալույծ վիճակի հասցրած քաղաքական ճգնաժամից, որը կբացառի ներքաղաքական միակասար խառը, որը նույն դիտորդների կարծիքով անխուսափելի կլիներ, եթե այժմ Ակաեւը հրաժարականի դիմեր:

«Ազգ»

ԼՅՈՒԲՈՎ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎԱՆ ՎԵՐԱԴԱՌՆՈՒՄ Է ԵՎ ԳՐՈՀՈՒՄ

Բասկետբոլի կանանց Ֆրանսիայի առաջնություն
13-րդ մրցափուլ

«Ռուան»-«Սերեն Լուման»՝ 75-70
«Էվր»-«Բլերան»՝ 71-61
«Ստրասբուրգ»-«Միրանդ»՝ 72-85
«Նիս»-«Բուրժ»՝ 59-57
«Վալանսիեն»-«Մոնֆերրան»՝ 92-75
«Շալլ»-«Տարբ»՝ 60-54

Երկրորդ խաղաշրջանի 2-րդ մրցափուլում «Սերեն-Լուման»-ը արտագնա խաղում ուժերը չափեց «Ռուան» թիմի հետ, որին 1-ին շրջանում սեփական հարկի տակ զիջել էր 51-68 հաշվով: Այս անգամ պայքարն անհամեմատ լարված էր եւ խաղը, կարելի է ասել, անցավ գրեթե հավասար պայքարում: Նախորդ մրցափուլի հանդիպումը ուսահոդի վնասվածքի պատճառով հարկադրաբար բաց թողնելուց հետո, այս անգամ Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը դուրս եկավ խաղահրապարակ եւ կրկին աչքի ընկավ իր կրակոտ եւ արդյունավետ խաղով: Ալեքսանդրովան եւ Հակոբյանը հիանալի համագործակցելով իրար հետ, անսպասելի բարդ խնդիրներ առաջադրեցին հյուրընկալողներին: Լյուբով Ալեքսանդրովան անկասելի էր: Նա վաստակեց 30 միավոր: Հիշեցնենք, որ նույն թիմի հետ 1-ին շրջանի խաղում Ալեքսանդրովան «Սերենին» բերել էր 19 միավոր: Անահիտ Հակոբյանը վաստակեց 11 միավոր (1-ին խաղում 14 միավոր): Այնուամենայնիվ «Ռուանը» հաղթեց 5 միավորի տարբերությամբ:

Լյուբով Ալեքսանդրովա-Քոչարյանը 12 խաղում վաստակեց 233 միավոր եւ կրկին ռմբարկուների ամենալավագույն հնգյակ վերադարձավ: Մեկ խաղի միջին արդյունավետությամբ նույնպես (19,4) նա լավագույն հնգյակում է: Հակոբյանը 13 խաղում ձեռք է բերել 195 միավոր:

Հերթական մրցափուլում միանձնյա առաջատար «Տարբը» հյուրընկալվեց չեմպիոնին «Շալլին», որին 1-ին շրջանում հաղթել էր 83-65 հաշվով: Այս անգամ հաջողությունն ուղեկցեց չեմպիոնին եւ պայքարը նոր ուժով բորբոքվեց: Հիմա 4 թիմ հավասար միավորներով գլխավորում են մրցաշարային աղյուսակը:

Առաջնության աղյուսակը 13-րդ մրցափուլից հետո

	Մ	Խ	Հ	Պ
1. Տարբ	23	13	10	3
2. Վալանսիեն	23	13	10	3
3. Էվր	23	13	10	3
4. Միրանդ	23	13	10	3
5. Շալլ	22	13	8	5
6. Բուրժ	21	13	8	5
7. Բլերան	20	13	7	6
8. Ռուան	19	13	6	7
9. Նիս	17	13	4	9
10. Ստրասբուրգ	15	13	2	11
11. Սերեն	14	13	1	12
12. Մոնֆերրան	14	13	1	12

ԱՐԱՄՈՆ ՔՈՉԱՐՅԱՆ
Փարիզ

Ֆուտբոլը կանխագուշակումներ չի սիրում

Հայտնի է, որ կանխագուշակումը ֆուտբոլում անշնորհակալ գործ է եւ հենց ֆուտբոլը ինքը, լինելով անկանխագուշակելի, հաճախ չի ենթարկվում որեւէ տրամաբանության: Եւ այսօր գուշակել, թե ով կլինի 1994 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության հաղթողը, դժվար է: Սակայն Լոնդոնի հայտնի «Ուիլյամ Հիլլ Բուքմեյքերս» գրասենյակը, որը զբաղվում է բազմամյա վիճակագրությամբ եւ վերլուծություններով հրապարակել է աշխարհի առաջնության հաղթողի հնարավոր ցուցակը: Ինչպես նախորդ տարիներին, այնպես էլ այս տարի, հաղթողի հնարավոր թեկնածուների ցուցակը գլխավորում է Բրազիլիայի հավաքականը, որի հնարավորությունները գնահատվում են 4:1:

Ահա թե ինչպես է գնահատվում աշխարհի առաջնության մասնակիցների հնարավորությունները.

1.	Բրազիլիա	4:1
2-3.	Իտալիա	5:1
2-3.	Գերմանիա	5:1
4.	Արգենտինա	7:1
5.	Հոլանդիա	8:1
6.	Կոլումբիա	11:1
7.	Իսպանիա	16:1
8-11.	Բելգիա	25:1
8-11.	Ռուսաստան	25:1
8-11.	Շվեդիա	25:1
8-11.	Նորվեգիա	25:1
12-14.	Իռլանդիա	33:1
12-14.	Ռումինիա	33:1
12-14.	Բոլիվիա	33:1
15-18.	ԱՄՆ	40:1
15-18.	Մեքսիկա	40:1
15-18.	Բուլղարիա	40:1
15-18.	Շվեյցարիա	40:1
19-20.	Կամերուն	66:1
19-20.	Հունաստան	66:1
21-22.	Մարոկկո	100:1
21-22.	Նիգերիա	100:1
23-24.	Հարավային Կորեա	150:1
23-24.	Սաուդյան Արաբիա	150:1

ԱՇՈՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Յակովենկոն պետք չէ «Սոշոյին»

Կիեւի «Դինամոյի» նախկին կիսապաշտպան, 29-ամյա Պավել Յակովենկոն, որը մեկ ու կես տարվա պայմանագիր էր ստորագրել Ֆրանսիայի 1-ին դիվիզիոնում հանդես եկող «Սոշո» թիմի հետ, իր վերջին անհաջող ելույթների համար ազատ է արձակվել: Յակովենկոն, որը տարբեր ժամանակներում բազմաթիվ անգամ ոտքի վնասվածքներ էր ստացել, այդպես էլ չկարողացավ հարմարվել ֆրանսիական թիմի խաղաոճին եւ կյանքին: Ֆրանսիայի ընթացիկ առաջնության 10 խաղերից միայն 2-ին մասնակցեց ուկրաինացի ֆուտբոլիստը: ■

Ռոբերտո Բաջոն Եվրոպայի լավագույն խաղացո՞ղ

Ըստ եվրոպական «Guerin Sportivo» շաբաթաթերթի, որը հարցում է կատարել իր ընթերցողների հետ, Իտալիայի այս տարվա լավագույն խաղացող պետք է ճանաչել «Յուվենտուսի» ռմբարկու Ռոբերտո Բաջոյին:

Վերջերս նույն քայլը կատարեց հանրահայտ «Gazzeta dello Sport» օրաթերթը: Հարցմանը մասնակցած ֆուտբոլիստները, մարզիչները ու թիմերի ղեկավարները նույն պատասխանը տվեցին՝ Ռոբերտո Բաջո: Իտալիայի հավաքականը Ռոբերտո Բաջոյի գլխավորությամբ եվրոպական ընտրական առաջին խմբի մրցաշարի վերջին մրցափուլի վճռորոշ խաղում 1-0 հաշվով հաղթելով Պորտուգալիայի հավաքականին, աշխարհի 15-րդ առաջնության եզրափակիչ փուլի ուղեգիր ձեռք բերեց:

Սկսած 1958 թ. Իտալիայի հավաքականն անփոփոխ մասնակցում է աշխարհի առաջնության եզրափակիչ խաղերին: «Ֆրանս ֆուտբոլի» այս տարվա «Ոսկե գնդակի» (Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստի մրցանակ) գլխավոր հավակնորդը շատերի կարծիքով Ռոբերտո Բաջոն է: Երկրորդ թեկնածուն համարվում է Մարկո վան Բաստենը: Ըստ իտալացիների, «Ոսկե գնդակը» վստահաբար պետք է տրվի Բաջոյին: Նա կլինի երրորդ իտալացին Ռիվերայից (1969), եւ Ռոսիից (1982) հետո, որ կարժանանա եվրոպական ֆուտբոլային ամենամեծ պարգեւին: Դա կլինի ճշմարտություն այն բանի, որ վերջին տասը տարվա «Ոսկե գնդակների» տերերից ութը հենց Իտալիայի առաջնության մասնակիցներն էին, բայց ոչ իտալացիներ, այլ օտար խաղացողներ: «Ես շատ ուրախ կլինեմ ոչ թե անձնական հաղթանակի, այլ ամբողջ կոլեկտիվի լավ խաղի համար», հայտարարեց Ռոբերտո Բաջոն: Ժան Պիեռ Պապենը նույնպես հաստատում է, [illegible] այս տարվա Եվրոպայի ամ[illegible]ժեղ խաղացողն է: [illegible] գեղեցիկ խաղեր անցկացրեց Իտալիայի հավաքականի կազմում եւ «Յուվենտուսի» հետ նվաճեց ՈՒԵՖԱ-ի գավաթը»: 26-ամյա ֆուտբոլիստի համար դա առայժմ ամենամեծ նվաճումն է:

Իտալացի լրագրողները զբաղված էին

[illegible] պարզելու, թե Բաջոն որ համարի խաղացող է՝ 9-րդ, թե 10-րդ, այսինքն հարձակվող է, թե կիսապաշտպան: Պատասխանը գտավ Միշել Պլատինին, ասելով, որ «Բաջոյի համարը 9,5 է՝ կեսը կենտրոնական հարձակվողի եւ կեսը խաղն ուժեղացնողի (դրամատուրգի)»:

Բաջոյի շնորհիվ արձանագրվեց Իտալիայի հավաքականի վերջին տասը գնդակներից ինը: Իտալիայի առաջնության 196 խաղերում Բաջոն խփել է 100 գնդակ (39՝ «Ֆիորենտինայում», 61-ը «Յուվենտուսում»): Իտալիայի գավաթի խաղարկություններում, մասնակցելով 60 խաղի, Բաջոն խփել է 29 գնդակ, եվրոպական ակումբային մրցաշարերի 33 խաղերում՝ 18 գնդակ, Իտալիայի հավաքականի 36 հանդիպումներում՝ 23 գնդակ:

Բաջոն սիրում է զբաղվել որսորդությամբ, իսկ կրոնով նա դարձել է բուդդայական, ինչը բավական [illegible] է Եվրոպայում: [illegible] մազերի կարը փաստում է [illegible] հակումները եւ [illegible]թյունը մի ուրիշ աշխարհի, որն [illegible] է շարժում մարզասերների [illegible]սիրությունը: Եւ պատահական չէ, որ Բաջոն յուրաքանչյուր ամիս շուրջ 1000 նամակ է ստանում իր պաշտողներից: Այս [illegible]ներից մի քանիսը նույնիսկ [illegible]ցին առանձին գրքով, որ կոչված է «Նամակներ Ռոբերտո Բաջոյին»:

ԳՐԻԳՈՐ [illegible]
Վալանս, Ֆրանսիա

Մենսելը «Ֆորմուլ Ինդի» չեմպիոն

«Ֆորմուլա-1» դասի աշխարհի նախկին չեմպիոն, անգլիացի Նայջել Մենսելը այս տարի հեռացել էր Եվրոպայից եւ մասնակցում էր 1993 թ. «Ֆորմուլ Ինդի» մրցարշավներին (ԱՄՆ-ի Ինդիանապոլիսի մրցաշարեր): Մենսելն այստեղ էլ հաստատեց իր բարձր կարգը եւ նվաճեց չեմպիոնի կոչումը:

Բայց ԱՄՆ-ում ամենաշատ ընդհանուր հաղթանակների թվով չեմպիոնի տիտղոսը նվաճելը դեռեւս ոչինչ չի նշանակում: Կարեւորը եկամուտների քանակն է: Այս առումով Մենսելը 2-րդ տեղում է: Նա մրցաշրջանի ընթացքում շահեց 2526963 դոլլար, որը 48 հազար դոլլարով քիչ է Էմերսոն Ֆիտիպալդիի ընդհանուր եկամուտից: ■

Սիդնեյ-2000-ին պետք է 3 միլիարդ

2000 թ. Սիդնեյում կայանալիք օլիմպիադային նախապատրաստվելու համար նախատեսվել է 1,7 միլիարդ ավստրալիական դոլլար, սակայն վերջին տվյալների համաձայն կազմակերպիչները նման ֆինանսավորումը համարում են անբավարար եւ գտնում են, որ դրա համար անհրաժեշտ է առնվազն 3 միլիարդ դոլլար: ■

Ավտովթարի դիմաց 5 միլիոն դոլլար

Ավստրիացի թենիսիստ Թոմաս Մուստերը 1989 թ. ավտովթարի ենթարկվելու պատճառով կրած տանջանքների եւ զրկանքների համար պետք է ստանա 5 միլիոն դոլլար: Մայամիի դատարանն այդպես դատապարտեց մեծաքանակ ալկոհոլ օգտագործած վարորդին, որն ի վիճակի չէր վարելու մեքենան եւ, որի պատճառով վթար տեղի ունեցավ ու վիրավորվեց Մուստերի ծունկը: ■

Դերակատարման համար հեծանիվ վարել սով[որել]

Իտալացի Ալբեր Սիրոնին կինոնկար է պատրաստում 20-րդ դարի ամենահանրահայտ հեծանվորդ Ֆաուստո Կոպպիի կյանքին նվիրված «Մեծն Ֆաուստո» ֆիլմի համար, որը կարժենա 40 միլիոն ֆրանկ: Ֆաուստո Կոպպիի դերը խաղալու համար դերասանը՝ Սերժիո Կաստելիտոն 5 ամիս շարունակ յուրացրեց լավ հեծանիվ վարելու գաղտնիքները: Ֆիլմում մեծ դերակատարմամբ հանդես կգա նաեւ Օռնելլա Մուտտին: ■

Բաժինը վարում է [illegible] ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՄՈՆԹԵՍԲԵՐԴԸ ՏՈՆԵՑ ԻՐ ՀԵՐՈՍԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Նոյեմբերի 25-ի գիշերը, երբ լրացավ Մոնթե Մելքոնյանի ծննդյան 36-րդ տարեդարձը, Մոնթեաբերդում մի աղջիկ ծնվեց: Քաղաքի ծննդատանը երբեք այդքան տղամարդ չէր եղել: Ծննդկանի համաձայնությամբ աղջիկը կնքվեց Սեդա անունով՝ ի դեպ, Մոնթեի կնոջ եւ զինակցուհու: Նախաձեռնությունը զոհված հրամանատարի երեւանյան ազգականներինն է ու ֆանդակագործ Լեւոն Թոխմաջյանինը: Այդ օրը քաղաքի կենտրոնում տեղի ունեցավ առաջիկայում Ավոյի հուշարձանի տեղադրման եւ հուշաքարի բացման արարողությունը: Հուշարձանը կերտվելու է Արցախի Հանրապետության գյուղի վարպետության մարմարից:

Քաղաքի կուլտուրայի տան լեփլեցուն դահլիճում տեղի ունեցած հանդիսավոր նիստին ԼՂՀ ԳԽ նախագահի պաշտոնակատար Կարեն Բաբուրյանը հրապարակեց ԼՂՀ ԳԽ նախագահության հրամանագիրը՝ Մոնթե Մելքոնյանին հետմահու «Մարտական խաչ» առաջին աստիճանի շքանշանով պարգեւատրելու մասին: Ավոյի ծննդյան օրը ներկա էին նաեւ տեղի միջնակարգ դպրոցում եւ նրա անունը կրող ճանկապարտեզում: 3,5 մ բարձրություն ունեցող հուշարձանի հեղինակն ասում է, որ իր համար չափազանց կարեւոր է «արժանավոր մարդու լեգենդար հերոսի մարմնավորումը, եւ թվում է, թե արանով ես էլ մասնակից եմ Մարտունու ազատագրմանը, որն այդքան կարեւոր է Արցախի համար»: ■

ԱՄՆ-ը ձգտում է առեւտրական նոր բանակցությունների

Նոյեմբերի 30-ին անցկացվում են ամերիկա-կանադական առեւտրական բանակցություններ, որոնց արդյունքից է կախված, թե Օտտավան 1994 թ. հունվարի 1-ից կկիրարկի՞ արդյոք ազատ առեւտրի հյուսիսամերիկյան գոտու ստեղծման վերաբերյալ ԱՄՆ-ի եւ Մեքսիկայի հետ կնքած պայմանագիրը: Համենայն դեպս, ազատական նոր կառավարության դիրքորոշումը հենց այդպես ձեւակերպեց դրա ղեկավար Ժան Կրետյենը: Նա լրագրողներին հայտնեց, որ վերջերս Սիեթլում ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի հետ իր հանդիպման ժամանակ ինքը նրան տեղեկացրել է, որ պայմանագիրը չի ստորագրի, եթե Վաշինգտոնը որոշակի զիջումներ չանի Կանադայի մտահոգությունը հարուցող հարցերում:

Կանադայի նախազգուշացումը Քլինթոնի համար անակնկալ չէր, քանի նա կնախընտրեր դրա հետ գործ չունենալ, նախագահը վերջերս է դժվար հաղթանակ տարել պայմանագիրն անցկացնելով կոնգրեսում, եւ պաշտոնական Վաշինգտոնն ամենեւին էլ չի կուզենար զբաղվել այդ խնդրով: Բայց Կրետյենը եւս իրեն դրել է ծանր կացության մեջ, որից դժվար է դուրս գալ առանց ավագ գործընկերոջ կողմից իր քաղաքի հանդեպ դրական արձագանքի:

Նախկինում պայմանագիրը, որով նախատեսվում է մեկուկես տասնամյակում Հյուսիսային Ամերիկայում վերացնել մաքսային հիմնական խոչընդոտները եւ ստեղծել աշխարհի ամենամեծ առեւտրական դաշինքը՝ 7 տրիլիոն կանադական դոլլար համախառն արտադրանքով, հավանություն էր արժանացել Կանադայի նախկին պահպանողական կառավարության կողմից: Դրա ղեկավար Բրայան Մալրունին հասել էր այն բանին, որ նախկին գումարման խորհրդարանն իր վերջին նստաշրջանում վավերացրել էր պայմանագիրը: Ընդդիմադիր ազատական կուսակցությունը դեմ չէր ինքնին, բայց հայտարարել էր, որ իշխանության գլուխ անցնելու դեպքում իր կառավարությունը կձգտի վերստուգելու որոշ դրույթների բարելավման հասնել ազատ առեւտրի նոր բանակցություններ վարելու շուրջ: Այդ դիրքորոշումն արտացոլվեց նաեւ ազատականների նախընտրական ծրագրում, որն իր կազմի գույնի պատճառով հայտնի դարձավ «կարմիր գրքույկ» անունով: Կրետյենը հանիրս ընդգծել է, թե ինքը կկատարի այդ գրքում արձանագրված բոլոր խոստումները:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԲԻԶՆԵՍ-ՏԱՍՍ

Օլեգ Դավիդով. «Պետք է օգտագործել առկա ենթակառուցվածքը»

«Այսօր արտաքին տնտեսական գործունեության իրականացման համար առավել նպատակահարմար է օգտագործել արդեն առկա ենթակառուցվածքը, որին հավանություն է տալիս ողջ տնտեսությունը», նոյեմբերի 30-ին այս կարծիքը հայտնեց Ռուսաստանի արտաքին տնտեսական կապերի նախարար Օլեգ Դավիդովը: Այն ժամանակներում, երբ ինքնուրույնաբար արտաքին շուկա դուրս գալն արգելված դեռ չէր, ամենքը ձգտում էին դրան: Մինչդեռ այժմ, փորձի կուտակումից հետո այն ըմբռնումն է ստեղծվում, որ համաշխարհային շուկայում ոչ ոք չի սպասում ռուսաստանցի արտադրողներին: Շատ դեպքերում բարձր տեխնոլոգիական սարքավորումները հնարավոր է վաճառել միայն պետության որոշակի աջակցության պայմաններում, գտնում է նախարարը: Ռուսաստանի արդյունաբերական ձեռնարկությունները կկարողանան իրենց արտադրանքն ինքնուրույնաբար եւ արդյունավետորեն արտահանել, եթե ունենան բավարար ֆինանսական կապիտալ: Դա պահանջում է խոշոր ֆինանսաարդյունաբերական խմբերի ստեղծում, որոնք կկարողանան մրցակցել համաշխարհային շուկայում եւ գտնել վաճառահանման շուկաներ, ասաց Օլեգ Դավիդովը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԲԻԶՆԵՍ-ՏԱՍՍ

Բելառուսն ընդունում է նոր սահմանադրությունը

Բելառուսի խորհրդարանում շարունակվում են նոր սահմանադրության քննարկումները եւ ընդունվում են դրանց կետերը յուրաքանչյուրն առանձին-առանձին: Առանձնապես մեծ վեճեր էր առաջացրել սահմանադրության առաջին կետը, որ Բելառուսը հռչակվում էր իրավունքի, սոցիալական պետություն:

Վկայականներ բացավորական բանակի զինվորներին

Ինչպես հաղորդեց Ռուսաստանի ձայն ռադիոկայանը, Մոլդովայի Հանրապետության պաշտպանության նախարարությունը որոշում է ընդունել 1993 թ. դեկտեմբերի 1-ից վկայականներ տալ երկրորդ աշխարհամարտի մասնակից այն զինվոր վետերաններին, որոնք կռվել են ռումինական բացավորական բանակի շարքերում: Այսուհետ նրանք իրենց իրավունքներով հավասարվում են Հայրենական մեծ պատերազմի վետերաններին: ■

ՆՈՅ

«ՆՈՅ» ԲԱՆԿԸ

Բնակչությունից եւ իրավաբանական անձանցից ընդունում է ավանդներ եւ դեպոզիտներ 3–6 ԱՄՍՈՎ եւ վճարում է տոկոսներ հետեւյալ պայմաններով.

դրամով կամ Ռուսաստանի 1993 թ. ռուբլով

1 ԱՄՍՎԱ ՀԱՄԱՐ 15 %

3 ԱՄՍՎԱ ՀԱՄԱՐ 45 %

6 ԱՄՍՎԱ ՀԱՄԱՐ 100 %

տարադրամով

(ամերիկ. դոլլար, գերմանական մարկ)

ԱՄՍԱԿԱՆ 5 %

Դիմեք մեզ Երեւանի հետեւյալ հասցեներով՝

Հանրապետության 67, հեռ. 56-51-07

«Անի» հյուրանոց 507, 514 սենյակներ հեռ. 59-45-09, 56-49-30

Չեխով 23, հեռ. 46-25-27

Սարալ Բաղրամյան 79, հեռ. 27-05-16

PUBLISET

FREE FLIGHT

կրթական կենտրոնը հրավիրում է

բոլոր ցանկացողներին մասնակցել անգլերեն լեզվի դասընթացներին, որը կազմակերպում է Ամերիկյան համալսարանների դիմորդների, ինչպես նաեւ անգլերեն ամբողջական գիտելիքներ ստանալ ցանկացողների համար:

Ունկնդիրներին առաջարկվում են դասընթացի հետեւյալ բաժինները՝

1. Սկսնակների արագացված ուսուցում Beginner level
2. Լեզվի զարգացման դասընթաց Intermadiate level
3. Լեզվի կատարելագործման դասընթաց Advanced level

Դասընթացն անց է կացվում հատուկ գրականության եւ ձայներիզների միջոցով համաշխարհային չափանիշներով, ամերիկացի ուսուցիչների մասնակցությամբ: Վճարը կանխիկ կամ փոխանցումով: Ունկնդիրներին կտրվեն վկայագրեր դասընթացն ավարտելու մասին:

FREE FLIGHT կրթական կենտրոնի հասցեն է

Երեւան, Աբովյան փողոց, թիվ 14, «Երեւան» հյուրանոց, 301 սենյակ, հեռ. 52.94.18

TRANS ARMEN

ԼՈՒՍԱՄՈՒՏ ԴԵՊԻ ԱՇԽԱՐՀ

Ամեն ուրբաթ, «Զվարթնոց» օդանավակայանից առավոտյան ժամը 5-ին «Տրանս Արմենի» ՏՈՒ-154 ինքնաթիռը մեկնում է ՄԻԼԱՆ: Համեցեք թռիչքի: Ընդամենը երեքուկես ժամում դուք կհասնեք ՄԻԼԱՆԻ Մալպենզա խոշորագույն օդանավակայան, որի ծառայությունից օգտվում են աշխարհի հայտնի ու հարուստ ավիաընկերությունները: Այստեղ Ձեզ սպասում է MD-11 նորագույն ինքնաթիռն իր բարձրակարգ սպասարկմամբ, որը Ձեզ կհասցնի ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ, ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻ 100 ՔԱՂԱՔՆԵՐ ԵՒ ԿԱՆԱԴԱՅԻ ՄՈՆՐԵԱԼ, ՏՈՐՈՆՏՈ, ՕՏՏԱՎԱ, ՎԱՆԿՈՒՎԵՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐ:

Փաստորեն առաջին անգամ հնարավորություն է ստեղծվել առանց հարկադիր վայրէջքի ուղիղ գծով Երեւանից մեկնել Միլան...

Եթե դուք ցանկանում եք Բուենոս Այրե՞ս, Բրազիլիա՞... կամ...

Հոգ չէ: Մենք, իհարկե, Միլանով ձեզ կհասցնենք աշխարհի ցանկացած տեղ: «Տրանս Արմենի» նշանաբանը՝

Հայաստանի կապը աշխարհի հետ:

Ամեն ինչ ուղեւորների համար:

Հանգստյան օրերը միայն կիրակի:

Մենք աշխատում ենք առանց ընդմիջման, նաեւ՝ բոլոր տոնական օրերին:

ՄԵՐ ՀԱՐՄԱՐԱՎԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ Է

ՄԵՐ ՄՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԽՈՇՈՐԱԳՈՒՅՆ ԱՎԻԱԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԵՆ:

ՄԵՐ ԳՆԵՐԸ ԱՆՀԱՄԵՄԱՏ ՑԱԾՐ ԵՆ

Համեցեք մեզ մոտ՝ Հայաստան, Երեւան, Կիեւյան 19, 3-րդ հարկ, մետրո «Բարեկամություն» կայարանի մոտ:

Զանգահարեք մեզ՝ 27-04-21, 27-48-33, 52-94-72, 28-02-24:

«Տրանս Արմեն»՝ օդուղիների Ձեր լավագույն բարեկամ

Հայ ամերիկյան BFC ֆիրման հայտնում է, որ լույս է տեսել «Հայ Բիզնեսի Համաշխարհային Տեղեկատու, 1993-1994» տարեգիրքը, որն արդեն վաճառվում է աշխարհի շատ երկրներում:

Եթե ուզում եք, որ Ձեզ ծանոթյան ՀՀ-ում եւ նրա սահմաններից դուրս, շտապեցեք տեղ գրավել «Հայ Բիզնեսի Համաշխարհային Տեղեկատու, 1994-1995 թթ.» -ի էջերում

ՇՏԱՊԵՑԵՔ BFC

Երեւան, Արշակունյաց 2, 1-ին հարկ հեռ. 53-86-67, 52-82-91

Հայտարարություն

«ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ» գործակալությունը պահանջում է բարձր որակավորման թարգմանիչ ռուսերենից եւ հայերենից գրավոր տեխնիկ անգլերեն թարգմանելու համար:

Տեղեկություն համար զանգահարել

52-42-79

56-19-05

52-43-18

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ռուսական ծեւավորման եւ լուսանկարների հեղինակ՝ ՊԱՎԵԼ ՂԱԼԱՄՔԱՐՅԱՆ

ՀՀ կառավարության «Պարբերական» հրատ. տպարան. Երեւան 23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Տպաքանակ 25.000. Պատվեր 1646. Ստորագրված է տպագրության 30. 11. 1993

digitised by A.R.A.R.@